

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์แบบ
ผลิตภัณฑ์ หลักสูตรศิลปบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวม
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกตามลำดับดังนี้

1. การเรียนการสอนศิลปศึกษา
  - 1.1 การเรียนการสอนศิลปะ
  - 1.2 การเรียนการสอนศิลปะในระดับอุดมศึกษา
    - 1.2.1 ด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน
    - 1.2.2 ด้านการกำหนดเนื้อหา
    - 1.2.3 ด้านกระบวนการสอน
    - 1.2.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน
    - 1.2.5 ด้านการวัดและการประเมิน
    - 1.2.6 ด้านผู้สอน
    - 1.2.7 ด้านผู้เรียน
2. การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์แบบผลิตภัณฑ์
  - 2.1 การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์
  - 2.2 การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์แบบผลิตภัณฑ์
  - 2.3 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์แบบผลิตภัณฑ์
3. หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์แบบผลิตภัณฑ์ ในระดับอุดมศึกษา
  - 3.1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
  - 3.2 มหาวิทยาลัยภายในประเทศ
  - 3.3 มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การเรียนการสอนศิลปะศึกษา

1.1 การเรียนการสอนศิลปะ

แนวความคิดและองค์ประกอบการเรียนการสอนทางศิลปะศึกษานั้น ที่กล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นไปเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ สจัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงระบบการเรียนการสอนว่า แนวคิดการจัดองค์ ประกอบการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้ กำหนดไว้ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2542) กล่าวว่า ทฤษฎีทางด้านศิลปะศึกษาสืบสานแนวทาง และรากฐานจากทฤษฎีปรัชญาทางการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และหลักการเฉพาะตัวของศิลปะ ศึกษาผสมผสานกัน ทิศนา แคมมณี (2545) กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนการสอนว่า คือ สภาพหรือลักษณะการเรียนการสอนที่จัดตั้งขึ้นตามหลักการทฤษฎี ปรัชญา แนวคิดหรือ ความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีการสอนและเทคนิคต่างๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็น ไปตามหลักการที่ยึดไว้

จากความหมายที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนการ สอนศิลปะศึกษา คือ การนำหลักการปรัชญาทางศิลปะศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา ผสมผสาน กันเพื่อให้เกิดแนวทางการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาในแนวทางที่ดีขึ้นตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยได้มีนักวิชาการหลายได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาของเอฟแลนด์ (1978)

ได้นำเสนอทฤษฎีทางการสอนศิลปะ โดยนำปัจจัยพื้นฐานของสถานการณ์ทางศิลปะมา วิเคราะห์และใช้ปัจจัยเหล่านี้เป็นหลักในการเปรียบเทียบและผสมผสานเข้ากับทฤษฎีทาง สุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีทางจิตวิทยา และทฤษฎีการสอนซึ่งสามารถอธิบายถึง องค์ประกอบพื้น ฐานของสถานการณ์ทางศิลปะ ได้แก่ ตัวงานศิลปะ, ศิลปิน, ผู้ชมงานศิลปะ และสาระหรือความ เป็นสากลในงานศิลปะ ถึงแม้ทุกสถานการณ์ทางศิลปะจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่กล่าวมานี้ แต่นำหนักการเน้นในแต่ละองค์ประกอบอาจแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับจุดยืนในการให้ความ สำคัญตามความถนัดหรือตามบทบาทเฉพาะทาง

เอฟแลนด์ ได้นำไปเปรียบเทียบกับทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ 4 แนวทางดังนี้

1. ทฤษฎีมิเมติก (Mimetic theories) เป็นแนวทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับความ เป็นสากลหรือธรรมชาติ คุณค่าของงานศิลปะในแง่หนึ่ง คือ ระดับความใกล้เคียงหรือความเหมือน กับต้นแบบจากธรรมชาติหรือจากชีวิต ดังนั้นวิธีการสร้างงานศิลปะตามแนวทฤษฎีมิเมติก คือ การลอกเลียนให้เหมือนจริงให้ได้มากที่สุด

เป็นสากลหรือธรรมชาติ คุณค่าของงานศิลปะในแนวนี้นี้ คือ ระดับความใกล้เคียงหรือความเหมือนกับต้นแบบจากธรรมชาติหรือจากชีวิต ดังนั้นวิธีการสร้างงานศิลปะตามแนวทฤษฎีมีเมติกคือการลอกเลียนให้เหมือนจริงให้ได้มากที่สุด

1.2 ทฤษฎีแฟรกเมติก (Pragmatic theories) เป็นแนวทฤษฎีที่ยึดผู้ชมเป็นแกนกลาง ศิลปะในทฤษฎีนี้มีหน้าที่เป็นสื่อกลางทำให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้ชม การประเมินคุณค่าของงาน คือการประเมินผลตามระดับความพึงพอใจหรือความรู้สึกหนึ่งๆจากผู้ชม หรือประสิทธิภาพในการให้สาระแก่ผู้ชม สามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณค่าของงานศิลปะ

1.3 ทฤษฎีเอ็กซ์เพรสซิฟ (Expressive theories) เป็นทฤษฎีที่ยึดการแสดงออกตามอารมณ์ หรือความรู้สึกของศิลปินผู้สร้างงานศิลปะเป็นหลัก ดังนั้นในการประเมินคุณค่าจะพิจารณาถึงความสามารถของศิลปินในการแสดงออกทางอารมณ์ผ่านงานศิลปะ

1.4 ทฤษฎีอ็อบเจกทิฟ (Objective theories) เป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อว่างานศิลปะเป็นสิ่งที่มีความหมายในตัวเองไม่จำเป็นต้องอาศัยแหล่งอ้างอิงจากภายนอก คุณค่าดังกล่าวอาศัยเพียงหลักและกฎเกณฑ์ทางศิลปะที่ ปรากฏอยู่ในตัวงานศิลปะเอง

2. แนวคิดการเรียนรู้การสอนของ Schormacher (1998) ได้แบ่งรูปแบบวิธีสอนศิลปะโดยจำแนกตามบทบาทไว้ดังนี้

2.1 รูปแบบที่ครูเป็นผู้สอนโดยตรง (Teacher Directed) คือ ครูเป็นคนกลางคอยสอดแทรกและให้ความช่วยเหลือให้กิจกรรมดำเนินไปได้ ครูเป็นผู้วางแผนการสอนและมีบทบาทเป็นผู้ชี้นำ ออกความเห็นว่าจะทำอะไรและจะไปสู่จุดหมายได้อย่างไร

2.2 รูปแบบที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ (Child directed) ไม่มีโครงสร้างแบบแผนที่แน่นอน ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญโดยครูเป็นผู้มีหน้าที่เตรียมการสอนและอุปกรณ์

2.3 รูปแบบที่ครูเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ (Teacher Guided) บทบาทของครูที่เป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือเป็นทางเลือกที่ดีกว่าวิธีการสอนทั้งสองแบบที่กล่าวถึง ตัวอย่างเช่น เมื่อครูเป็นผู้เสนอหัวข้อ เด็กทุกคนมีอิสระที่จะวาดภาพตามแนวทางและวิธีการของตนเอง และครูก็เข้าไปกระตุ้นเร้า และอำนวยความสะดวกให้เด็กได้ทำกิจกรรมได้โดยไม่ติดขัด

3. แนวคิดการจัดการเรียนรู้การสอนของ ไมเคิล จอห์น เอ (1983) วิธีการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 3 แบบดังนี้ คือ

3.1 การสอนแบบบอกโดยตรง (Direct Method) เป็นวิธีการสอนแบบที่ผู้สอนบอก

ให้ผู้เรียนทำโดยตรง ให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือทำตามคำแนะนำของผู้สอนด้วยวิธีการลอกเลียนแบบ จากหนังสือ จากแบบจำลอง จากแบบที่ผู้สอนเขียน หรือจากของจริง

3.2 การสอนแบบการแสดงออกอย่างเสรี (Free Expression method) ผู้เรียนจะได้รับอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่ตามความพอใจของตัวเอง เป็นวิธีที่ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน

3.3 การสอนแบบมีความมุ่งหมายในการเรียน (Meaningful art education) คือ การกระทำนั้นต้องมีความมุ่งหมายเป็นสิ่งสำคัญและต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลในด้านการสอนต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้สึกในสิ่งที่ดีต่องานเป็นรายบุคคล และรู้จักคุณค่าของศิลปะที่มีต่อสังคม ต้องการให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในความรู้สึกของวัตถุและรูปทรง โดยสนับสนุนให้ทำงานจนประสบผลสำเร็จ

ไมเคิล จอห์น เอ (1983) มีวิธีการสอนตามระดับความสามารถของผู้เรียน แบ่งเป็น 5 วิธี ดังนี้

1. การสอนแบบปฏิบัติตามคำสั่ง (Authoritarian – Dictatorial Method) เป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเป็นลำดับขั้นตอนวิธีการนี้เหมาะสำหรับการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนที่มีทักษะค่อนข้างต่ำ เป็นการปรับพื้นฐานให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

2. วิธีการสอนแบบกำหนดหัวข้อ (The Assigned Topic) เป็นการสอนด้วยการกำหนดหัวข้องานเป็นโจทย์ให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงาน ผู้สอนมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างแรงจูงใจ ด้วยการให้ผู้เรียนได้ร่วมกันระดมความคิด เกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองมีความสนใจ ให้มีการนำเสนอผลงานร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ผลงานตามความเหมาะสม

3. วิธีสอนแบบเน้นการใช้สื่อ (The Media Method) เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ทางศิลปะที่หลากหลายแปลกใหม่ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจที่จะปฏิบัติตามเพื่อเรียนรู้ถึงวิธีการใช้สื่ออุปกรณ์ทางศิลปะ และได้ศึกษาถึงผลจากการใช้เทคนิคผ่านสื่อที่แตกต่างกัน และสามารถนำวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

4. วิธีสอนแบบให้คำแนะนำที่เป็นแนวทางในการทำงาน (The guide Facilitation Method) เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกหัวข้อการทำงาน เทคนิค วางแผนการทำงาน และการปฏิบัติงานด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้สอนมีหน้าที่ให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาทักษะทางศิลปะของผู้เรียนให้สูงขึ้น

5. วิธีสอนแบบให้ผู้เรียนมีอิสระในการปฏิบัติงาน (The Laissez Faire Method) เป็น

วิธีการสอนที่ให้อิสระกับผู้เรียนที่สุดทั้งด้านของแนวความคิด การแสดงออก เทคนิคการทำงาน การปฏิบัติงาน ผู้เรียนสามารถเลือกผู้สอนที่มีความสามารถทางทักษะและวิธีคิด มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน และมีความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาทักษะความคิดให้พัฒนายิ่งขึ้น

4. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนของแชปแมน (1978) กล่าวว่า การสอนศิลปะนั้น เกี่ยวข้องกับการจัดสถานการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ทางศิลปะสามารถจำแนกได้ เป็น 2 ลักษณะคือ

5.1 การแสดงออก (Expressive) ประกอบด้วย

4.1.1 การแสวงหาแนวความคิด (Interception idea) หมายถึง แรงกระตุ้นเร้าให้ คำแนะนำหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะแสวงหาแนวคิดในการแสดงออกทาง ศิลปะตามวิถีทางของตน

4.1.2 การวางแผนงานที่เหมาะสม (Elaboration and refinement) เป็นการ สนับสนุนให้ผู้เรียนคิดทบทวนเกี่ยวกับการคิดหรือการสร้างสรรคงานของตน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ในการปรับปรุงหรือขยายแนวคิดให้กว้างขวางขึ้นการปฏิบัติงานการใช้สื่อ อุปกรณ์ (Execution in a medium) คือ การสนับสนุนให้ผู้

4.1.3 ผู้เรียนสามารถเลือกใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการแสดงออก สำหรับการสร้าง สรรค์ศิลปะได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความคิดและสามารถถ่ายทอดออกมาได้ตามที่ต้องการ

5.2 การตอบสนอง (Perceptual Response) ประกอบด้วย

5.2.1 การสังเกตความชัดเจนและลักษณะความละเอียดอ่อน

5.2.2 การอธิบายลักษณะแหล่งที่มาของความรู้สึก

5.2.3 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจประสบการณ์การรับรู้

5. แนวคิดการเรียนการสอนของ Hurwitz และ Day (1991) ได้แบ่งรูปแบบการสอน ศิลปะออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

5.1 การสอนทางตรง(Directive) สำหรับถ่ายทอดทักษะ เทคนิคหรือกระบวนการ

5.2 การสอนแบบถามตอบ(Socratic) สำหรับการสอนเป็นกลุ่ม หรือราย บุคคล เพื่อให้นักเรียนค้นพบคำตอบ การสอนลักษณะนี้ต้องอาศัยทักษะของครู เหมาะกับสอน สุนทรียะ หรือศิลปวิจารณ์

5.3 การสอนแบบค้นพบ (Discovery) เป็นการสอนที่ครูจัดเวทีขึ้นสำหรับบท เรียนซึ่งมีปลายเปิดเป็นการเรียนแบบแก้ปัญหา

6. แนวคิดการเรียนรู้การสอนของ สมศักดิ์ ภูมิภาคาวรรณ (2548) มีบางข้อคล้ายกับที่กล่าวมาแล้ว ยุทธศาสตร์ ดังกล่าว มี 5 ข้อด้วยกัน ดังนี้

6.1 การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการเรียนที่ให้นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนๆ

6.2 การเรียนแบบประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์ แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์ออกมาเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ๆ เจตคติใหม่ๆ หรือวิธีการคิดใหม่ๆ

6.3 การเรียนแบบอภิปัญญา เป็นการเรียนที่ให้ผู้เรียนคิดโดยเป็นการคิดที่รู้ตัวว่าคิดอะไร มีวิธีคิดอย่างไร สามารถตรวจสอบความคิดของตนได้ และสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีการคิดของตนได้ด้วย

6.4 การเรียนแบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นการเรียนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเป็นการเรียนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ เช่น ให้ผู้เรียนระดมสมอง ให้ผู้เรียนคิดออกแบบในวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ให้ผู้เรียนคิดเขียนภาพในวิชาศิลปะ เป็นต้น

6.5 การเรียนแบบทำโครงการ เป็นการเรียนโดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเรื่องที่ตนเองสนใจ และทำเป็นโครงการ(Project) อาจทำเป็น รายงาน ภาคนิพนธ์ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ก็ได้

กล่าวโดยสรุป ครูอาจใช้วิธีการหลายรูปแบบในหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน แต่ไม่ใช่ในบทเรียนเดียวกัน วิธีสอนทั้ง 3 รูปแบบนั้นมีปัญหาแตกต่างกัน การนำเสนอหรือการใช้แรงจูงใจแตกต่างกัน โดยเฉพาะรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนก็แตกต่างกัน การที่ครูจะเลือกวิธีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งมาใช้ นั้นสิ่งสำคัญในการพิจารณาควรจะเป็นไปตามลักษณะของกิจกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของครูในชั้นเรียน การเรียนการสอนที่สร้างความท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกถูกกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าไปอีกระดับพัฒนาการหนึ่งแทนที่จะหยุดนิ่งอยู่กับที่ จึงเป็นหน้าที่ของครูจะต้องส่งเสริมให้เด็กพัฒนาไปจนถึงขีดความสามารถนั้นคือ การสร้างรูปแบบการสอนที่เป็นมาตรฐาน การจัดเรียนการสอนศิลปศึกษานั้น มีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับหลักสูตร ตรงตามถนัดและความสามารถของผู้สอน สอดคล้องกับความสนใจและบุคลิกลักษณะของผู้เรียนในแต่ละวัย และสามารถวัดและประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

1.2 การเรียนการสอนศิลปะในระดับอุดมศึกษา

การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างและพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ การจัดการเรียนการสอนมีหลากหลายรูปแบบ ดังที่ เค็มพ์ (1985) กล่าวว่า ระบบการเรียนการสอนเป็นการวางแผนกระบวนการ เพื่อที่จะตอบคำถามที่ว่า การเรียนการสอนนั้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนในลักษณะใด อะไรคือสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้รู้ และผู้สอนจะต้องใช้วิธีการสอนอย่างไร เพื่อที่ผู้เรียนจะได้มีทักษะทางการเรียนที่ดีที่สุด และผู้สอนจะสามารถประเมินผู้เรียนได้อย่างไร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนคือ ผู้สอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน วิธีการสอนและการวัดประเมินผล ซึ่งจะต้องสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ไพทอร์ย สินลาวัณย์ (2543) กล่าวว่า การดำเนินการสอนระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจำเป็นจะต้องมีความรู้พื้นฐานพอสมควรเพื่อที่จะได้เข้าใจว่าจะดำเนินการสอนไปเพื่ออะไร อะไรมีอิทธิพลต่อการสอนบ้างและจะให้การสอนได้ผลนั้น ผู้สอนต้องรู้จักตัวนักศึกษาในแง่มุมไหนบ้าง การจัดแบ่งระดับการศึกษาโดยทั่วไปจะแบ่งตามอายุของผู้เรียนเป็นหลัก เป็ร็อง กิจรัตน์ (2535) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียน หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ในโรงเรียนโดยครูและนักเรียน การเรียนในวิชาอุตสาหกรรมศิลป์จะมุ่งให้นักเรียนรู้ข้อเท็จจริง และมีความเจริญงอกงามทางปัญญา (Cognitive Domain) มีความสามารถในการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรในการทำงานหรือมีพัฒนาการด้านทักษะ (Psychomotor domain) และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และครอบครัว คือความเจริญงอกงามทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

การจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นย่อมมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น อุทุมพร จามรมาน (2530) กล่าวว่า การเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา เน้นการแสวงหาความรู้ความจริง พัฒนาให้เกิดทักษะ เกิดความรู้และมีทัศนคติที่ดีตลอดจนมีคุณธรรมในอาชีพนั้นๆ ปัจจัยที่สำคัญในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพคือ วัตถุประสงค์ กระบวนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) กล่าวว่า สภาพการเรียนการสอนมี 3 ส่วน คือ ผู้สอน ที่ต้องมีพื้นฐานความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมี ทัศนคติที่ดีต่อการสอน ซึ่งพ้องกับคำกล่าวของ Gagne ที่กล่าวว่า การสอนเป็นบทบาทของครูในลักษณะของการแนะนำวิธีการเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนตามลักษณะของแต่ละบุคคล กล่าวคือ พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนจะต้องยอมรับผู้เรียนในสภาพที่เขาเป็นอยู่ และศึกษาว่าผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้ สามารถแสวงหาความรู้-ความเข้าใจ และยอมรับที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองหรือไม่

จำเนียร ศิลปวานิช (2539) กล่าวว่า การสอนหมายถึงการจัดสถานการณ์ (Situation) สภาพการณ์หรือกิจกรรม เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ ซึ่งเป็นผลให้เกิดการเรียนรู้

ได้ง่ายขึ้น นอกจากนั้นการสอนยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมซึ่งถือว่าเป็นจุดสูงสุดของการศึกษา วิจัย วงษ์ใหญ่ (2528) กล่าวว่า การศึกษาทางด้านศิลปะเป็นการสร้างให้กับผู้เรียนได้มีประสบการณ์ทางด้านศิลปะติดตัว สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิต เปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้อย่างเสรี ทั้งทางด้านความรู้สึก ความคิด จินตนาการ แสวงหา ความชำนาญในสิ่งที่ตนสนใจอย่างกว้างขวาง และสุพิน บุญชูวงศ์ (2533) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนคือการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการสำคัญที่จะก่อให้เกิดความเจริญงอกงามของสติปัญญาและทักษะฝีมือ

ทิตนา แซมณี (2534) กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า คือ สภาพหรือลักษณะการเรียนการสอนที่จัดขึ้นตามหลักการทฤษฎี ปรัชญาแนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอน และเทคนิคต่างๆที่นำมาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการที่ยึดไว้ และได้กล่าวถึงองค์ประกอบการเรียนการสอน ว่าขั้นแรกการคิดออกแบบการเรียนการสอนตามหลักสูตร ต้องพิจารณาถึงปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน กำหนดเนื้อหาและ มโนทัศน์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยมีเงื่อนไขและข้อจำกัดในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านผู้เรียน, ผู้สอน, โรงเรียนและผู้บริหาร, สถานที่, สื่อ วัสดุ, สิ่งแวดล้อม, งบประมาณ, ชุมชน, ผู้ปกครอง, นโยบายของรัฐ ฯลฯ ขั้นที่สุดท้าย คือการเขียนแผนการสอน โดยกำหนด วัตถุประสงค์ เนื้อหา สารมโนทัศน์ กิจกรรม สื่อ การวัดและประเมินผล บันทึกผลการสอน โดยที่ สันติ คุณประเสริฐ (2535) กล่าวว่า การเรียนทางด้านศิลปะ เป็นการเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน เกิดประสบการณ์ฝังแน่นและทำให้เข้าใจศิลปะอย่างลึกซึ้ง

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2543) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษาที่มีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การสร้างความรู้ ถือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญในการศึกษาระดับนี้เพราะคนที่ศึกษากำลังจะเป็นผู้ใหญ่ จึงจำเป็นจะต้องมีพื้นฐานความรู้ที่ลึกซึ้ง เข้มข้น และจริงจังพอ เพื่อนำไปประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน
2. การสร้างคน การสร้างคนในระดับนี้จำเป็นต้องให้การศึกษาให้จบไปเป็นพลเมืองดี มีความรู้ความสามารถอย่างกว้างขวางครอบคลุมสรรพวิชา มีความพร้อมที่จะเข้าใจโลก และสังคมอย่างเพียงพอ
3. การสร้างสังคม สถาบันจะต้องมีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างควบคู่กับการ

พัฒนาความรู้ สถาบันจะต้องสร้างคนให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อไป

จึงพอสรุปได้ว่าการเรียนการสอนไม่ว่าจะในวิชาใดผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน วัตถุประสงค์ความต้องการของหลักสูตร โดยมีผู้สอนเป็นผู้วางแผนกำหนดกระบวนการเรียนการสอน การจะจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้นั้นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เป้าหมายของการให้การศึกษา เนื้อหาวิชา การวางแผนกระบวนการสอน กิจกรรม สื่อการสอน สิ่งแวดล้อมในการเรียน เวลาเรียนและเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินผลความรู้ผู้เรียน ตามที่ สจัด อุทรานันท์ (2526) กล่าวว่า ระบบการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สามารถจัดการให้เป็นระบบแบบแผน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามที่ได้ตั้งไว้ และ Tyler and Novak (1973) กล่าวว่า ทั้งนี้การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะขององค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

การจัดการเรียนการสอนสิ่งที่สำคัญและถือเป็นแกนในการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ หลักสูตร Taba (อ้างถึงในเสริมศรี ไชยศรี, 2528) กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเป้าหมายของการเรียนรู้และจุดประสงค์ของการเรียนรู้เฉพาะเจาะจงจะเป็นเครื่องชี้แนวทางการเลือกและการจัดเนื้อหา และจะบ่งถึงวิธีการสอนรวมถึงการวัดและประเมินผลด้วย Tyler (อ้างถึงใน ทิศนา ชามมณี, 2545) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนหรือโครงสร้างสาระวิชาเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาวิชา กิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบของหลักสูตร มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ที่เรียกว่า Tyler Loop 3 คือ จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน ()

Hilda Taba (1962) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการว่ามีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ประการที่นำมาพิจารณาในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา(Objective) แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์ จุดมุ่งหมาย ที่กำหนดว่าจะศึกษาเพื่ออะไร
2. เนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา (Content) จุดหมายเฉพาะการเลือกและการจัดเนื้อหา การเลือกสรรคเนื้อหาเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมาย
3. กระบวนการเรียนการสอน (Curriculum Implementation) วิธีการจัดการเรียนการ

สอน คือการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติให้บังเกิดผล

4. การประเมินผลตามหลักสูตร (Evaluation) การประเมินผลหาคำตอบว่าดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายเพียงใดและมีอะไรเป็นสาเหตุ

สุจิต เพียรชอบ(2526) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนไว้ 6 ข้อ ดังนี้ คือ

1. การเตรียมการสอน ประกอบด้วย การบันทึกการสอน การนำหลักสูตรไปใช้วางแผน การสอนคู่มือครู
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน ประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนรู้หลักๆเกี่ยวกับการพัฒนาและใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เทคนิคการประเมินผลผู้เรียนการเขียนข้อสอบจากวัตถุประสงค์
3. การเลือกวิธีและเทคนิคการสอน ประกอบด้วยวิธีสอน การนำเข้าสู่บทเรียน การตั้งคำถาม การเร้าความสนใจ
4. การผลิตและใช้สื่อการสอน ประกอบด้วยการเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการรักษาสื่อการสอน การผลิตสื่อการสอนแบบง่าย ๆ
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วยการเลือกรูปแบบและวิธีการประเมินผล การสร้างและเลือกใช้เครื่องมือทดสอบชนิดต่างๆ การออกข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัย
6. การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ประกอบด้วยการสอนซ่อมเสริม การให้การปฐมนิเทศ การจัดมุมหนังสือ การใช้กิจกรรมเสริม

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เหมาะสม (อุทุมพร จามรมาน, 2530) การดำเนินการเรียนการสอนทุกระดับชั้นย่อมต้องมีองค์ประกอบในการเรียนการสอนต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สุพิน บุญชูวงศ์ (2538) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนการสอนว่าควรประกอบด้วย

1. ผู้สอนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการเรียนการสอน
2. ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเท่ากับผู้สอน เนื่องจากความสำเร็จของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอน
3. สิ่งที่จะสอน ได้แก่ เนื้อหาวิชาต่างๆ ต้องมีความน่าสนใจเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

รวมทั้งสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน และได้มีนักวิชาการอีกท่านหนึ่งได้เสนอองค์ประกอบทางการเรียนการสอนไว้อย่างน่าสนใจ คือ อภรณ์ ใจเที่ยง (2537) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของการเรียนการสอนสามารถวิเคราะห์แยกย่อยเป็นองค์ประกอบ 2 ด้าน ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

1. ด้านองค์ประกอบรวม แทนที่ในแผนภูมิด้วยแต่ละด้านของรูปสามเหลี่ยม หมายถึงองค์ประกอบด้านโครงสร้างที่มาประกอบกันเป็นการสอน ประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่

1. ครู หรือผู้สอน หรือวิทยากร
2. นักเรียน หรือผู้เรียน
3. หลักสูตรหรือสิ่งที่จะสอน

2. ด้านองค์ประกอบย่อย หมายถึง องค์ประกอบด้านรายละเอียดของการสอนที่จะทำให้เกิดการสอนเกิดความสุขสมบูรณ์แทนที่ในแผนภูมิด้วยพื้นที่ภายในรูปสามเหลี่ยมซึ่งจะต้องประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์การเรียนการสอน
2. การกำหนดเนื้อหา
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การใช้สื่อการสอน
5. การวัดผลประเมินผล

อภรณ์ ใจเที่ยง (2537) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของการสอน ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. องค์ประกอบรวม หมายถึง โครงสร้างที่มาประกอบกัน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน และหลักสูตรที่จะสอน

2. องค์ประกอบย่อย ทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ ช่วยให้สามเหลี่ยมมีความหมายหรือเป็นการสอนที่สมบูรณ์ด้วยเหตุผล

2.1 การตั้งจุดประสงค์การสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรกของการสอน ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเพื่ออะไร ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดบ้าง มากน้อยเพียงใด เป็นการสอนที่มีเป้าหมายขณะเดียวกันการตั้งจุดประสงค์การสอนจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในการเตรียมเนื้อหาการสอน การเลือกใช้วิธีสอน เลือกสื่อ และการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน

2.2 การกำหนดเนื้อหา องค์ประกอบข้อนี้ หมายรวมถึงการเลือกและการจัดลำดับเนื้อหาที่สอนด้วยการกำหนดเนื้อหาจะทำให้ผู้สอนได้ทราบว่าสอนอะไร ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์ใดบ้าง ก่อนหลังตามลำดับขอบเขตของเนื้อหา

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนอะไรใช้วิธีการใดในการสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

2.4 การใช้สื่อการสอน สื่อการสอนเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนและรวดเร็วขึ้น ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจได้ดี สื่อที่ดีจะช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอนได้อย่างราบรื่น และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

2.5 การวัดผลประเมินผล ช่วยให้ผู้สอนทราบว่าเรียนที่ผ่านมามีผลหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการสอนมีทั้งองค์ประกอบรวมและองค์ประกอบย่อยองค์ประกอบรวมเป็นส่วนสร้างให้เกิดการสอน องค์ประกอบย่อยเป็นส่วนช่วยให้การสอนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และมีคุณค่าแก่ผู้เรียน ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ เรียงเป็นลำดับก่อนหลัง อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ กล่าวคือ องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนควรประกอบด้วย 1. วัตถุประสงค์การเรียนการสอน 2. การกำหนดเนื้อหา 3. กระบวนการสอน 4. สื่อการเรียนการสอน 5. การวัดและประเมินผล 6. ผู้สอน 7. ผู้เรียน

1.2.1 ด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน

จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการสอนเป็นเป้าหมาย ที่มุ่งให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน ซึ่งการเขียนวัตถุประสงค์การเรียนรู้อันเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมมีข้อพิจารณาที่แตกต่างกันไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2537) ประเภทของวัตถุประสงค์การเรียนการ

สอนสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1. วัตถุประสงค์ทั่วไป คือ เป็นวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยมีแนวทางที่กำหนดว่า ผู้เรียนจะได้เรียนรู้อย่างเข้าใจและสามารถนำประโยชน์ไปใช้ได้อย่างไร กำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการศึกษาของชาติอย่างกว้างๆ 2. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน และความสามารถของผู้เรียนอย่างชัดเจนหลังจากผ่านกระบวนการเรียนการสอนแล้วโดยผู้เรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมที่วัดได้หลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว (สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์, 2538)

นอกจากการแบ่งวัตถุประสงค์การเรียนการสอนออกเป็น 2 ประเภท คือ วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้วยังสามารถแบ่งตามลักษณะการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน, 2532) ได้แก่

1. **วัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)** เป็นวัตถุประสงค์ที่เน้นสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา โดยเรียงลำดับชั้นการเรียนรู้จากขั้นที่ซับซ้อนน้อยที่สุดไปหามากที่สุด ได้ดังนี้ ความรู้ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์การสังเคราะห์ การประเมินคุณค่า

2. **วัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)** เป็นวัตถุประสงค์ที่เน้นพฤติกรรมด้านความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ความรักชื่นชอบ เป็นการพัฒนาจิตใจของผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก และลักษณะนิสัยที่ดีซึ่งมีการเรียงลำดับพฤติกรรมจากต่ำสุดไปหาสูงสุดได้ดังนี้ การรับรู้ การตอบสนองการสร้างคุณค่า การจัดระบบค่านิยม การสร้างลักษณะนิสัย

3. **วัตถุประสงค์ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)** เป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย เป็นการปฏิบัติหรือการแสดงออกของบุคคล ซิมสัน (Simson, 1965 อ้างถึงในอุทุมพร จามรมาน, 2532) แบ่งพฤติกรรมด้านนี้ออกเป็น 7 ชั้นคือการรับรู้ การเตรียมพร้อม การปฏิบัติภายใต้การแนะนำ การปฏิบัติอย่างคล่องแคล่ว การทำงานที่ซับซ้อนการปรับใช้ การริเริ่มสิ่งใหม่

สำหรับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์นั้น นักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ได้ให้ทรรศนะว่า ผู้เรียนและผู้สอนมีอิสระในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทำให้เกิดการค้นพบข้อความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ และอาจารย์ผู้สอนประวัติศาสตร์ศิลป์ (ดำรง วงษ์อุปราช, 2524) ด้วยความสำคัญดังกล่าวประวัติศาสตร์ศิลป์จึงถูกบรรจุไว้เป็นวิชาพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปกรรม ศิลปศึกษา และศิลปะประยุกต์ในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง

วัตถุประสงค์ของการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ คือ เมื่อผู้เรียนสามารถอธิบายสรุปเหตุการณ์สำคัญและรูปแบบของงานศิลปกรรมแต่ละช่วงเวลา ส่วนดี ส่วนเสีย และความจำเป็น

ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ได้ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงรูปแบบศิลปกรรม กับสภาพสังคมซึ่งวิวัฒนาการตามแบบแผนวัฒนธรรมและอารยธรรม เพื่อสร้างสรรค์รูปแบบขึ้นใหม่ ให้สอดคล้องกับสังคมและความเชื่อที่ยอมรับกันในปัจจุบัน (จอร์น รัสกิน อ้างถึงในอารี สุทธิพันธุ์, 2532) และได้มีผู้กล่าวว่า วัตถุประสงค์การสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อให้ทราบเรื่องราวประวัติความเป็นมา ความเจริญ ตลอดจนความคิดอ่านของมนุษย์ในอดีต อันเป็นรากฐานของอารยธรรมความเจริญในสมัยปัจจุบันและอนาคต เพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษา ดัดแปลงปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ช่วยให้ผู้เรียนผู้มีวิจรรย์ญาณอันสูงมรอบคอบ สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงในศิลปะสมัยต่างๆ เข้าใจคุณค่าความเป็นมาทางด้านศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครอง ศาสนา สังคม ปรัชญา เป็นต้น (จิรพันธ์ สมประสงค์, 2524) ซึ่งพ้องกับคำกล่าวของ มหาวิทยาลัยโคโลราโด (2003) ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ว่า เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักการวิเคราะห์และวิจารณ์การสร้างงานศิลปะ ที่มีความแตกต่างกันตามแต่ละยุคสมัย โดยพิจารณาถึงกรรมวิธีการสร้าง บริบททางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง มหาวิทยาลัยนอร์ทิงแฮม (2003) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ว่า เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างงานศิลปะและบริบทโดยรวมทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาความสามารถด้านการวิเคราะห์ และวิจารณ์จากการอ่านข้อเขียนต่างๆ

จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและวัดผลการเรียนรู้ (ลำพอง บุญช่วย, 2530) จุดประสงค์การเรียนการสอน คือ สิ่งที่ยังบอกถึงความคาดหวังของครูเกี่ยวกับความรู้หรือความสามารถเชิงทักษะใหม่ๆ ในตัวผู้เรียนภายหลังจากผ่านกระบวนการเรียนที่จัดขึ้น (สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์, 2538) ซึ่งพ้องกับคำกล่าวของ อามรณ์ ใจเที่ยง (2540) ที่กล่าวว่า จุดประสงค์การเรียนการสอน คือ ข้อความระบุพฤติกรรมของผู้เรียนตามที่คุณสอนคาดหวังให้เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้เรียนได้ผ่านการเรียนการสอนแล้ว

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น อาจพอสรุปได้ว่า จุดประสงค์การเรียนการสอน คือ การระบุพฤติกรรม คุณลักษณะ และพฤติกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุความคาดหวังที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้

ประเภทของจุดประสงค์การเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

จุดประสงค์ทั่วไป คือ มักนิยมเขียนและกำหนดขึ้นในรูปลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก และสามารถสังเกตและวัดได้

จุดประสงค์เฉพาะเชิงพฤติกรรม คือ จุดประสงค์ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน และระบุความสามารถของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนภายหลังจากได้ผ่านการเรียนการสอนแล้ว และความสามารถนั้นต้องสามารถวัดและประเมินผลได้ (สุรพันธ์ ดันศรีวงษ์, 2538)

วัตถุประสงค์การเรียนการสอนนอกจากจะแบ่งเป็น 2 ประเภท แล้วยังจำแนกลักษณะของการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน คือ (อ้างถึงในทิตินา แซมมณี, 2545)

1. วัตถุประสงค์ทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หมายถึง วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทัศนของเนื้อหาสาระต่างๆ อย่างเข้าใจ อย่างมีความหมาย จดจำเนื้อหาสาระได้ดี รวดเร็ว และยาวนาน (Joyce & Weil, 1996)
2. วัตถุประสงค์ทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หมายถึง วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก/ เจตคติ/ ค่านิยม/คุณธรรม หรือจริยธรรม ที่พึงประสงค์ (Bloom, 1956)
3. วัตถุประสงค์ทางด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หมายถึง วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้ดี มีความถูกต้อง และมีความชำนาญ (Simpson, 1972)

พอจะสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ในการสอนประวัติศาสตร์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพฤติกรรมด้านความเข้าใจ ความคิด ความสามารถในการใช้เหตุผล ความซาบซึ้งในคุณค่า การจัดระบบค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนความสามารถในการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน รวมถึงการริเริ่มใช้วิธีการสมัยใหม่ในการสร้างสรรค์วัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

1.2.2 ด้านการกำหนดเนื้อหา

เนื้อหาสาระ หมายถึง ข่าวสารที่ใช้เป็นข้อมูลเพื่อเพิ่มประสบการณ์ทั้งที่เป็นความรู้ และทักษะให้แก่ผู้เรียนให้มากขึ้น ซึ่งโดยปรกติแล้วเนื้อหาสาระจะเน้นนำมาใช้กับบทเรียนในกระบวนการเรียนการสอนหรือกับวิชาต่างๆ ที่จัดขึ้นตามหลักสูตร โดยเนื้อหาจะถูกใช้โดยครูผู้สอนโดยมุ่งเน้นให้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวนั้นๆ และสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ประเภทของเนื้อหาวิชา

การจำแนกประเภทของเนื้อหาสาระได้แบ่งตามลักษณะจำแนกประเภทการเรียนรู้ จะจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทความรู้ทางทฤษฎี (Knowledge) และประเภทความชำนาญ (Skill) นอกจากนี้ในการจำแนกประเภทของเนื้อหาสาระ ยังอาจแบ่งเป็นระดับตามโครงสร้างของเนื้อหาวิชา ซึ่ง ทาบา (1962) ได้แบ่งโครงสร้างและระดับของเนื้อหาวิชาไว้ 4 ระดับ ดังนี้

1. เนื้อหาที่เป็นความจริงและกระบวนการ (Specific Fact and Processes) เป็นเนื้อหาพื้นฐานที่ต้องอาศัยการจดจำซึ่งเป็นรูปร่างลักษณะ

2. เนื้อหาที่เป็นหลักการที่เกิดจากแนวคิดเบื้องต้น (Basic Idea) ผู้เรียนจะเห็นความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระต่างๆ จนเกิดความเข้าใจหลักการได้ แบ่งระดับการเรียนรู้ 3 ชั้นของ Bloom คือ ชั้นความรู้ความจำ ชั้นความเข้าใจ และชั้นการนำไปใช้

3. เนื้อหาที่แสดงมโนคติ (Concept) หมายถึง เนื้อหาที่ผู้เรียนต้องอาศัยการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานจึงสามารถเกิดความเข้าใจได้ เนื้อหาประเภทนี้คือเนื้อหาที่เป็นข้อสรุปเป็นคำจำกัดความทฤษฎี กฎ สูตร

4. เนื้อหาที่อยู่ในรูปของระบบความคิด (Thought System) หมายถึง เนื้อหาประเภทที่ต้องการให้ผู้เรียนมีแนวคิดสร้างสรรค์ มีแนวทางในการนำไปแก้ไขปัญหา และมีการส่งถ่ายการเรียนรู้ (Transfer learning) การศึกษาเนื้อหาประเภทนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ใหม่ๆ (Method of Inquiry) ซึ่งเกิดขึ้นจากความคิดและการพัฒนาความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการสังเกต การอธิบาย การทำนาย การนำไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์และประเมิน

กล่าวโดยสรุป เนื้อหา คือ ข้อมูลข่าวสารที่จะส่งไปยังผู้เรียนเพื่อให้เกิดโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความจำ และความเข้าใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

1.2.3 ด้านกระบวนการสอน

กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540) การสอนคือการบวนการที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรได้ระบุไว้ ผู้สอนต้องตั้งศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วนำไปดัดแปลงเป็นการสอน เพื่อให้ผลความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ (จิตพิชญ์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

การเรียนการสอนใดก็ตาม ครูเป็นผู้เลือกใช้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

1. วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับตัวครู ครูมีความรู้ ความสนใจ และความถนัด
2. วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับเนื้อหาในการสอน
3. วิธีการสอนนั้นเหมาะสมกับจุดประสงค์ในการสอน
4. วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับจำนวนและลักษณะของนักเรียน
5. วิธีสอนนั้นเหมาะสมกับบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

(ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, 2524)

เทคนิควิธีการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกเทคนิคและวิธีสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติและเนื้อหาวิชาต่างๆ และวัยของผู้เรียน โดยได้จำแนกได้ดังนี้ การเลือกกลวิธีการสอน 2. การเลือกกิจกรรมการสอน 3. การเลือกสื่อการเรียนการสอน (สงัด อุทรานันท์, 2532)

บุญชม ศรีสะอาด (2537) ได้กล่าวถึง แนวทางการเลือกวิธีสอน มีข้อควรคำนึง ดังนี้

1. ไม่มีวิธีการสอนใดเพียงแบบเดียวที่สามารถให้ผลสูงสุดต่อการสอนทุกจุดประสงค์
2. ผู้เรียนที่แตกต่างกันจะเรียนได้ดีด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน และใช้เวลาไม่เท่าเทียมกัน
3. วิธีการสอนบางวิธี หรือการผสมผสานการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาสาระบางเรื่อง
4. การมีจุดประสงค์หลายจุดประสงค์ อาจต้องใช้วิธีการสอนหลายวิธีเพื่อให้บรรลุจุด

ประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

5. วิธีสอนจะบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากต้องอาศัยความรู้ความสามารถของครูเป็นสำคัญแล้ว ยังต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของเงินและเวลา เป็นต้น

ประเภทของการสอน

กาญจนา คุณารักษ์ (2527) ได้แบ่งการสอนออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสอนแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center Pattern) เป็นการสอนที่ครูมีบทบาทมากที่สุดในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเป็นผู้วางแผน และดำเนินการสอนตามความต้องการของตน การสอนแบบนี้จะมุ่งเน้นในด้านเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ ถ้าครูมีทักษะดีการสอนจะน่าสนใจ ผู้เรียนจะเกิดการติดตามบทเรียนโดยตลอด

2. การสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Center Pattern) เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนการสอน ยึดหลักความพร้อม ความสนใจ ความต้องการและความ

แตกต่างกันระหว่างบุคคลของผู้เรียน ครูเพียงคอยให้ข้อมูล แนะนำช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก กระตุ้นเสริมแรงและช่วยสรุปความรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างกระจ่างชัดยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การจะจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมได้นั้นต้องมีการพิจารณาถึง ทักษะของผู้สอน ลักษณะของผู้เรียน เนื้อหา และวัตถุประสงค์ กระบวนการสอนคือ เครื่องมือที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถดัดแปลงและยืดหยุ่นให้เหมาะสมตามสถานการณ์เพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้ ในการจัดการเรียนการสอนนั้นผู้สอนไม่สามารถใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเดียวกับทุกเนื้อหา และกับทุกกลุ่มผู้เรียนได้

1.2.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนและรวดเร็วขึ้น และช่วยสร้างความสนใจได้ดี สื่อที่ดีจะช่วยให้การจดจำดำเนินไปได้ราบรื่นคล่องตัว (ไพฑูริย์ สินารัตน์, 2524) ซึ่งพ้องกับ อารมณ์ ใจเที่ยง (2540) ที่กล่าวว่า สื่อการสอนคือเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี สื่อการสอนจึงเปรียบเหมือนเครื่องทุ่นแรงของครู และ Rogers (1984) กล่าวว่า สื่อจะช่วยเสริมให้การสอนน่าสนใจ ประหยัดพลังงานในการพูด ประหยัดเวลา สื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

อุบล ตูจินดา (2532) กล่าวว่า การใช้ภาพจะช่วยสร้างความเข้าใจ และดึงดูดใจผู้เรียนได้ Unwin (1981) กล่าวว่า มีแนวความคิดมากมายที่จะนำสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างมีความสุข และสนุกไปกับการเรียนรู้ เช่น ภาพยนตร์ ทัศนศึกษาออกสถานที่ การดึงประดิษฐ์ของจริง

อารมณ์ ใจเที่ยง (2540) ได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทวัสดุ เช่น ของจริง ของจำลอง รูปภาพ แผนที่ หนังสือ เป็นต้น
2. สื่อประเภทอุปกรณ์ เช่น โทรทัศน์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ วิทยู เป็นต้น
3. สื่อประเภทวิธีการ ได้แก่ กิจกรรมทุกอย่างที่ครู หรือนักเรียนจัดขึ้น ทั้งใน และ

นอกห้องเรียน เช่น การสาธิต การแสดง การศึกษาออกสถานที่ เป็นต้น

Alan Farmer and Peter Knight (1995) กล่าวถึง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนประวัติศาสตร์ออกแบบ ดังนี้คือ

1. เนื้อหาวิชาที่ใช้สอนเนื้อหาที่ดีจะต้องสามารถอธิบายให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก

กระตือรือร้นอย่างรู้อยากเห็น เนื้อหาวิชาจะน่าสนใจต้องประกอบด้วย 3 สิ่งคือ เนื้อหา, ผู้ถ่ายทอดที่มีคุณภาพ, เรื่องราวสอดคล้องกับธรรมชาติและอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟัง

2. วิทฺย เรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดจะดีหรือแยขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้สอน แต่การเรียนผ่านการบันทึกเทปจะให้คุณภาพของเนื้อหาเป็นอันเดียวกัน คุณภาพเท่ากัน แต่การเรียนผ่านเทปเสียงจะไม่สร้างความตื่นเต้นเร้าใจให้ผู้เรียนได้มากนัก

3. วิทฺยกร หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะพิเศษ การเชิญผู้บรรยายพิเศษมาบรรยายเฉพาะเนื้อหา จะช่วยทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ในมุมมองใหม่และลึกซึ้งขึ้น แต่จะเกิดปัญหาหากผู้เรียนก่อกวนวิทฺยกร

4. การอธิบายเหตุผล การซักถาม การดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ การตั้งคำถามจากผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงบทเรียนในจุดที่ตนเองยังไม่ทราบ คำถามที่ดี ต้องเป็นการผสมระหว่างคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด ที่มุ่งเน้นไปที่ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน และต้องไม่เป็นคำถามไม่ควรเป็นความอยากรู้อยากเห็นส่วนตัว

5. หนังสือประกอบการเรียน และเอกสารประกอบการสอน เป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมมาช้านานในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ หนังสือประกอบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพควรมีสีสันดึงดูดใจ เอกสารประกอบการสอนที่มีคุณภาพ ควรมีการใช้ภาษาที่อ่านง่าย มีความดึงดูดใจ และครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียน

6. สื่อภาพ ภาพต่างๆ ที่นำมาใช้ประกอบเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ภาพวาด งานศิลปะทัศนกรรม งานโฆษณา โปสเตอร์ การ์ตูน ภาพถ่ายและแผนที่

เวลเลย์ และ คาร์ทไวท์ (Wesley and Cartwright, อ้างถึงใน สมหวัง ชัยตามล : 2527) ได้จัดประเภทอุปกรณ์การสอนวิชาประวัติศาสตร์ไว้ 3 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรในชุมชน หมายถึงสิ่งต่างๆที่มีอยู่แล้วในชุมชน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนอาจใช้ประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้มี 3 ลักษณะ คือ

1.1 ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ บุคคลในชุมชนหรือวิทฺยกรผู้มาเยี่ยมเป็นครั้งคราว เป็นผู้ที่มีความรู้สามารถบรรยาย อภิปรายให้ผู้เรียนฟัง หรือให้นักเรียนไปขอพบและสัมภาษณ์บุคคลเหล่านั้น เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือสถานที่ในประวัติศาสตร์

1.3 ทรัพยากรสิ่งพิมพ์ ได้แก่ พิพิธภัณฑน์ วัด วัง โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น

2. อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา อุปกรณ์ประเภทนี้มีรายละเอียดมากมาย ได้แก่ รูปภาพ

หุ่นจำลอง วัสดุของจริงต่างๆ ป้ายนิเทศ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ เครื่องฉายสไลด์ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

3. หนังสือพิมพ์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งจำแนกประเภทตามลักษณะเป็น 5 อย่าง ได้แก่ แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออุเทศ หนังสือนิตยสาร หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์และเอกสาร

สันติ คุณประเสริฐ (2538) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอนศิลปะที่มีต่อผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

1. ด้านผู้สอน สื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระแรงงานและเวลา เพียงผู้สอนจัดทำในครั้งแรกและปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน สร้างความมั่นใจแก่ผู้สอน และสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีชีวิตชีวาได้อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านผู้เรียน สื่อจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็น ตื่นเต้น ช่วยสร้างมโนทัศน์ที่ถูกต้องชัดเจน สื่อทำให้ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่ต้องเดินทางไกล เพื่อรับประสบการณ์ภายนอก

กล่าวโดยสรุป ได้ว่าสื่อการสอนมิใช่เพียงแต่ให้ประสบการณ์ทางมโนทัศน์ที่จำเป็น แต่สื่อเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์เดิมในการเห็นเชื่อมโยงความคิดและจินตนาการ ซึ่งจะนำไปสู่ความคิดรวบยอดของผู้เรียนได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้สอนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยสื่อจะแสดงคุณค่าที่แท้จริงได้เมื่อผู้สอนได้เตรียมตัวล่วงหน้าเป็นอย่างดี ผู้สอนควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ของสื่อกับจุดมุ่งหมายและควรใช้การวัดผลอย่างกว้างโดยมุ่งที่ความสามารถของสมอง ความรู้สึก ค่านิยม ทักษะทางมนุษย์สัมพันธ์ และทักษะทางร่างกายด้วย

สื่อการเรียนการสอนมิได้มีไว้เพื่อความสวยงาม แต่สื่อการเรียนการสอนช่วยเพิ่มพลังแห่งการสื่อสาร ให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจที่รวดเร็วขึ้น มีความคิดชัดเจนถูกต้อง และเสริมสร้างจินตนาการไปพร้อมๆกันด้วย เกณฑ์การเลือกภาพและโสตทัศนูปกรณ์ที่ดีสำหรับประกอบการเรียนการสอน (ผดุง พรหมมูล, 2545 พ้องกับ กำธร สติรกุล (2531) และกิตานันท์ มลิทอง, (2543)

1. ภาพขยายความเนื้อหาทางวิชาการอย่างชัดเจนถูกต้อง
2. ขนาดของภาพมีขนาดเหมาะสมกับการรับรู้ คมชัดสบายตา
3. ลักษณะของภาพมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เน้นจุดเด่นที่ต้องการ

นำเสนอ

4. ภาพต้องมีรายละเอียดมากพอเพื่อสื่อความหมาย แต่ไม่สลับซับซ้อนจนไม่เข้าใจ

5. ภาพสามารถกระตุ้นความคิดในแนวทางที่สร้างสรรค์ ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของสังคม โสตทัศนูปกรณ์ จะช่วยกระบวนการสอนได้ผลมากยิ่งขึ้น และจะมีประสิทธิผลมากขึ้น ถ้าหากนักเรียนได้รับโอกาสให้เป็นผู้ร่วมที่กระฉับกระเฉงในประสบการณ์โสตทัศนูปกรณ์

6. ติดตามผลประสบการณ์โสตทัศนูปกรณ์ภายหลังเรียนเสร็จแล้ว จะช่วยครูประเมินวัตถุประสงค์ว่าบรรลุผลหรือไม่

1.2.5 ด้านการวัดและการประเมิน

ประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียน จากลักษณะการเรียนรู้ศิลปะของเด็ก ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2000) กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้ศิลปะต้องประกอบด้วย การแสดงออก การตอบโต้ การวัดและประเมินผลตามการรับรู้เชิงสุนทรีย์ คือพิจารณาจากการที่นักเรียนมีการตอบโต้ หรือมีปฏิสัมพันธ์(Response)ต่องานศิลปะ โดยเน้นประสาทสัมผัสทางสายตา และความสามารถถ่ายทอดแสดงคำพูดโดยคำนึงถึงความงามและหลักการทางศิลปะ สามารถบรรยาย วิเคราะห์ การประเมินคุณค่า ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของครู ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2524) กล่าวว่า การวัดและประเมินมีวิธีการดังนี้ คือ การสอบ (สอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค) ผลงาน (รายงาน โครงงาน ภาพวาด ฯลฯ) ซึ่งพ้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับการสอนใน 3 ระยะ คือ ก่อนการสอน ขณะดำเนินการสอน หลังการสอนสิ้นสุด และพ้องกับ อัมไพ ติรัตนสาร(2530) ที่กล่าวว่า การประเมินผลต้องมีการวัดและประเมินตั้งแต่ก่อนที่จะสอน ระหว่างสอน และภายหลังการสอน มุ่งมุ่งหมายเพื่อสำรวจความสนใจ ความพร้อม ความต้องการ และทัศนคติ เพื่อตรวจสอบความกระตือรือร้นทั้งผู้เรียนและผู้สอน

James V. Wersch (2000) กล่าวว่า การวัดและประเมินวิชาทางประวัติศาสตร์ ต้องอาศัยโครงสร้างความรู้ทางพุทธิพิสัย (Cognitive Knowledge) เช่น เมื่อเกิดคำถามเกี่ยวกับความเชื่อ หรือข้อสงสัยในบทความต่างๆ ผู้สอนหรือผู้เรียนต้องสามารถอธิบายคำตอบได้อย่างชัดเจน ถึงเหตุผล และที่มาของหลักฐานที่สามารถอ้างอิงประกอบกัน การวัดและประเมินผลการเรียน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การรวบรวมเก็บคะแนน และรายงานผลการเรียนของนักเรียน ในกรณีนั้น ครู จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการวัด และประเมินผลให้แน่นอน ชัดเจน ทั้งนี้ เพราะผลจากการ ประเมินจะออกมาในรูปปลายลักษณณ์อักษร เพื่อใช้พิจารณาประกอบกับผลการเรียนในวิชาอื่นๆ และ สรุปรูปเป็นผลการเรียนโดยภาพรวม และเพื่อรายงานผลการเรียนต่อผู้ปกครอง

2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนปรับปรุง และพัฒนาความสามารถในการเรียน การ แนะนำนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ และไม่มีผลโดยตรงต่อการให้คะแนน หรือการตัดสินผลการ เรียน เช่นการยกตัวอย่าง และกล่าวชมเชยการทำงานหรือผลงานนักเรียนที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ การเปิดโอกาสให้นักเรียนวิจารณ์ผลงานซึ่งกันและกัน

หลักเกณฑ์ในการประเมินวัดและประเมินผล

จิตทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของการวัดและประเมินผล การเรียน

1. การวัดและประเมินผลต้องยึดจุดประสงค์เป็นหลัก
2. การวัดผลการเรียนของผู้เรียน ไม่ควรใช้เครื่องมือแต่เพียงอย่างเดียวเพื่อให้ ได้ข้อมูลเพียงพอในการวัดและประเมินผล
3. การวัดประเมินผลควรดำเนินการบ่อยๆ และดำเนินการทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและภายหลังการเรียนควรปรับปรุงเครื่องมือให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น
4. เมื่อผู้เรียนมีข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนซึ่งทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน ผู้สอนควร แก้ไขจุดบกพร่องของผู้เรียน
5. ผู้สอนนำผลการวัดและประเมินมาปรับปรุงการสอน
6. ผู้สอนเตรียมเครื่องมือการวัดและประเมินผล กำหนดเกณฑ์การไว้ไว้ล่วงหน้า ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
7. การวัดและประเมินผลควรเป็นไปตามระดับวุฒิภาวะและความเหมาะสมล ของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของผู้เรียนทางศิลปะ ช่วง เวลาสำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนนั้นมีทั้งแบบก่อนเรียน หลังเรียน การตรวจสอบ ผลงาน เช่น รายงาน ภาพวาด ฯลฯ นอกเหนือจากการให้ผลที่สามารถวัดค่าได้จากข้อสอบ ปลายเปิดหรือแบบทดสอบปลายปิดแล้ว ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจในศิลปะ

ด้วยการ อธิบาย ถ่ายทอดด้วยทักษะการพูด การเขียน การวาดภาพ โดยคำนึงถึงความงาม และหลักการทางศิลปะ สามารถบรรยายวิเคราะห์ การประเมินคุณค่าอย่างชัดเจน

1.2.6 ด้านผู้สอน

ครูที่มีทักษะการสอน หมายถึง ผู้ที่มีความชำนาญสามารถดำเนินการสอนได้อย่าง คล่องแคล่ว ราบรื่นและเรียบร้อยทำให้ผู้เรียนเกิดความกระจำงในบทเรียนได้โดยใช้เวลาไม่มากนัก กล่าวโดยสรุปคือ ครูควรมีคุณลักษณะดังนี้คือ กระตือรือร้น, กระฉับกระเฉง, กระจำงและกระบวน การดี (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540) และยังรวมถึงการมีใจกว้าง เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และรับ ฟังความคิดเห็น, มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า และมีสื่อการสอนและมีอารมณ์ขัน สนุกรำเริง (สม เชาวี เกษประทุม, 2545) การเรียนการสอนทางด้านประวัติศาสตร์ผู้สอนควรมีความเชี่ยวชาญใน ด้านประวัติศาสตร์โดยเฉพาะ สามารถคิดเชื่อมโยงเปรียบเทียบเนื้อหา เลือกสรรค้คำตอบที่มาจาก พื้นฐานความเข้าใจและมุมมองที่เหตุผลรับรับน่าเชื่อถือได้ (David Lowenthal, 2000) สิ่งจำเป็นพื้น ฐานสำหรับผู้สอน คือ ต้องมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการดี มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่จะสอน และมีความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการสอน รักในตัวผู้เรียน รักวิชาที่สอน เพราะความ รักเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพการสอน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537)

ลักษณะของผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของการสอน ลักษณะของ ผู้สอนและวิธีการสอนเป็นตัวประกอบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการ สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาซึ่ง สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2548) ได้ กล่าวไว้ 7 ข้อ ดังนี้

1. ความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด
3. เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสืบค้นและสืบค้น หาความรู้ด้วยตนเอง
4. พึ่งพาตนเองเพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนได้ คือรู้วิธีคิดของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดอย่าง เหมาะสม ไม่เน้นที่การจดจำเพียงเนื้อหา
5. เน้นการประเมินตนเอง เดิมผู้สอนเป็นผู้ประเมิน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมิน ตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้ชัดเจนขึ้น รู้จุดเด่นจุดด้อยและ

พร้อมที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินตามสภาพจริงและใช้แฟ้มสะสมผลงานช่วย

6. เน้นความร่วมมือ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน
7. เน้นรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งอาจจัดได้ทั้งในรูปแบบเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล

ไมเคิล จอห์น เอ (Michael, John A., 1983) กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนศิลปะที่ดีว่าจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น ความตั้งใจ มีชีวิตชีวากับการสอน เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีจิตใจพร้อมกับการเรียนรู้เรื่องใหม่ มีความเมตตาและอดทน ยืดหยุ่นต่อการแก้ปัญหา มีความไวต่อการรับรู้ สามารถจัดสรรประสบการณ์ทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ตามโอกาสที่เหมาะสม สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ความสนใจสนุกสนานในการเรียนด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีท่าทีอบอุ่นและมีอารมณ์ขัน มีทักษะในการถามตอบ สามารถเชื่อมโยงความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน และมีความยุติธรรมในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นอย่างดี สำหรับบทบาทของผู้สอนศิลปะนั้น ควรต้องมีความเข้าใจในปัญหาการทำงานของผู้เรียนศิลปะ (The Problem of the artist) เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาด้านการถ่ายทอด การแสดงออกทางความคิด การสื่อความหมายที่ผู้เรียนพยายามแสดงออก ผู้สอนจึงมีหน้าที่อันสำคัญที่ต้องศึกษาหาความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อสามารถสร้างความเข้าใจที่กระจ่างชัดให้กับผู้เรียนได้

Joseph F. Callahan และ Leonard H. Clark (2000) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในการเรียนการสอนไว้ 12 ข้อ ดังนี้

1. ครูต้องเป็นผู้สามารถวินิจฉัยสาเหตุข้อบกพร่องต่างๆ ในการเรียนรู้ของผู้เรียนมองเห็นและเข้าใจสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้การเรียนรู้ไม่ได้ผลตามที่ต้องการ
2. ครูเป็นผู้สามารถตัดสินใจกำหนดจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนรู้ตลอดจนวางแผน และช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในโรงเรียน
3. ครูเป็นผู้สามารถวางแผนกำหนดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ และมุ่งแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามที่ต้องการ
4. ครูต้องเป็นผู้ให้ความร่วมมือประสานงานสามารถทำงานร่วมกับนักเรียนเพื่อร่วมงานกับผู้ปกครอง การทำงานเพื่อความเจริญของงานก้าวหน้าของผู้เรียน
5. ครูเป็นผู้กำหนดจุดยุทธศาสตร์ สามารถวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การสอน การทำงานเพื่อความเจริญของงาน ก้าวหน้าของนักเรียน

6. ครูเป็นผู้สามารถจัดและนำแหล่งวิทยาการต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดจนสามารถจัดทำสื่อการเรียนการสอน ชุดการเรียน และประสบการณ์ต่างๆ มาสร้างเสริมเพื่อผลดีแก่การเรียนและผู้เรียน

7. ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่ม หรือเรียนเป็นรายบุคคลให้ได้ผลดี ตลอดจนจัดสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. ครูเป็นผู้แนะนำ สามารถทำงานร่วมกับนักเรียนในการเลือกสอนประสบการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมถูกต้องในการเรียนรู้ ครูเป็นผู้นำในการกระตุ้นส่งเสริม จูงใจให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในตัวผู้เรียน เป็นผู้มีความเห็นอก เห็นใจให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ผู้เรียน มีความเข้าใจในตัวผู้เรียนสามารถให้การแนะนำหรือให้ผู้เรียนคิดพิจารณาวางแผนทางไปสู่ผลการเรียนตามที่กำหนด

9. ครูเป็นผู้ประเมินผล ครูต้องเป็นผู้สามารถพิจารณาตัดสินผลการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนสามารถให้ผู้เรียนประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ของตนเองได้

10. ครูต้องเป็นนักวิชาการสามารถก้าวหน้าทันความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการในสาขาวิชาชีพของตน และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทั้งสามารถนำความรู้ต่างๆ เหล่านั้นมาปรับปรุงดัดแปลงให้ประโยชน์ให้เป็นผลในการเรียนรู้ของนักเรียน

11. ครูต้องเป็นผู้แสดง เป็นผู้แสดงบทบาทการสอนอย่างเหมาะสม เป็นผู้แสดงการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ในการเรียนการสอนได้ด้วยความสามารถ และบังเกิดผล

12. ครูใช้เทคนิคความรู้ความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอนเป็นอย่างดี หัวใจสำคัญของการทำงานของครู ครูต้องปรับปรุงงานของตนอยู่เสมอ ครูต้องนำความคิดใหม่ๆ ความเจริญก้าวหน้า และนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับปรุงใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษายิ่งขึ้น

อลเลน บูธ และ พอล ไฮแลนด์ (2000) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้สอน ไว้ว่า

1. การควบคุมชั้นเรียน ภายในชั้นเรียนผู้สอนเป็นผู้นำพาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ถ้าผู้เรียนมีจำนวนน้อย ผู้สอนสามารถตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนได้ด้วยการซักถาม และให้งานผู้เรียนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ

2. บุคลิกของผู้สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ควรมีทักษะในการสื่อสารเชิงเปรียบเทียบให้ผู้เรียนเข้าใจถึงผลของความต่างในการออกแบบและที่มาของการให้เหตุผล และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ต่างๆ รวมทั้งต้องเป็นผู้มีอารมณ์เยือกเย็นต่อการซักถามของผู้เรียน

3. ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ผู้สอนควรเป็นผู้มีความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนการสอนเป็นอย่างดี สามารถอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย เอง มากกว่าจะเชื่อหรือจดจำแต่เพียงสิ่งที่ผู้สอนบรรยายให้ฟังภายในชั้นเรียน

4. ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ การตั้งเป้าหมายของการเรียนการสอนอย่างชัดเจน จะทำให้ผู้สอนสามารถเลือกวิธีการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่เป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น

5. การสร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นผลจากการกระทำของผู้สอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้เรียนเต็มใจให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน

7. การเรียนรู้ในแนวลึก การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนศึกษา สามารถอธิบาย บรรยายเชื่อมโยงความรู้ของตนได้

8. การวางแผนการสอนเพื่อให้ผู้สอนสามารถเลือกวิธีการที่เหมาะสม เพื่อใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

9. การวัดและประเมินผลผู้เรียน ใช้วัดว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักจากจบการเรียนการสอนมากน้อยเท่าไร เพื่อให้ผู้สอนนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงและเลือกวิธีการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

10. การแสวงหาความรู้นอกห้องเรียน การเรียนการสอนที่ใช้เพียงหนังสือประกอบการสอนอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพได้ (Hull, 1985) ผู้สอนประวัติศาสตร์ที่ดีใช้หนังสือประวัติศาสตร์ที่หลากหลายประกอบการสอน โดยพยายามนำเสนอให้ผู้เรียนได้เห็นมุมมองในความเหมือนและความแตกต่างของผู้เขียนแต่ละคน

กล่าวโดยสรุป คือ ผู้สอนควรมีลักษณะกระตือรือร้น กระบวนการดี มีทักษะการถ่ายทอด น่าสนใจ ชัดเจน มีความเมตตาและอดทน ยืดหยุ่นต่อการแก้ปัญหา มีความไวต่อการรับรู้ สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ความสนุกสนานในการเรียนด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีท่าทีอบอุ่นและมีอารมณ์ขัน มีทักษะในการถามตอบ ผู้สอนต้องนำความคิดใหม่ๆ ความเจริญก้าวหน้า และนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับปรุงใช้ในการเรียนการสอนให้ทันต่อความก้าวหน้าของยุคสมัย อยู่ตลอดเวลา

1.2.7 ด้านผู้เรียน

สาระสำคัญของ การปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ พร้อมทั้งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (หวน พิณรุฬห์, 2548) คุณสมบัติที่สำคัญของการเป็นผู้เรียนศิลปะจะต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงศิลปะกับศาสตร์ด้านอื่นๆ ได้อย่างประสานกลมกลืน สามารถถ่ายทอดพลังความคิดได้อย่างมีเป้าหมาย มีความสามารถในการแสวงหาเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ (ผดุง พรหมมูล, 2548)

สำหรับนิสิตนักศึกษาไทยนั้น เตือนใจ ชิวภักดี (2516) ได้แบ่งประเภทได้ 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1. นิสิตนักศึกษาที่เข้ามาหาวิทยาลัยเพื่อต้องการเรียน ได้แก่ พวกที่สอบคัดเลือกเข้าเรียนในคณะที่ชอบได้ และอีกพวกคือสามารถสอบเข้าคณะที่ไม่ชอบแต่ต้องการเรียนได้ นักศึกษาประเภทนี้จะตั้งใจเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความกระตือรือร้นในการศึกษา

กลุ่มที่ 2. นิสิตนักศึกษาที่เข้ามาได้เพราะความจำเป็น ได้แก่ พวกที่เข้ามาหาวิทยาลัยโดยฝืนความรู้สึกของตนเอง เพราะถูกบังคับ ถูกกดดันจากบิดามารดา เลือกเรียนตามตาม นักศึกษาประเภทนี้ไม่ค่อยชอบที่จะเรียนในคณะที่ตอนสอบได้ มักจะไม่ตั้งใจเรียน

ลักษณะของนักศึกษาที่แตกต่างกันในแต่ละชั้นปี ทองเรียน อมรัชกุล (2525) กล่าวว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เริ่มเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย หวังความสำเร็จ สนใจการศึกษาหาความรู้ แสวงหาความเข้าใจตนเอง ชอบอยู่รวมกลุ่ม สุขภาพ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สนใจกิจกรรมทุกประเภท ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาชั้นปีที่ 2 เริ่มไม่พอใจในมหาวิทยาลัย เริ่มรู้สึกเบื่อ ไม่ยินดียินร้ายกับสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย เกิดความรู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง เริ่มขาดความรับผิดชอบ และมีกลุ่มของตนเอง

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ในปัจจุบันเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องรู้จักและเข้าใจลักษณะและธรรมชาติของผู้เรียนเพื่อให้สามารถดำเนินการสอนได้ดีและมีประสิทธิภาพ

2. การเรียนการสอนประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์

การศึกษาในสาขาวิชาออกแบบนั้นควรศึกษาถึง 1. ต้นกำเนิดหรือรากฐาน (Origin) ได้แก่ การศึกษาให้เข้าใจความเป็นมาของบรรดาสິงของดั้งเดิมที่มีอยู่ในอดีตทำให้ทราบถึงสาเหตุที่กำเนิดขึ้นเพื่อตอบสนองสิ่งใด 2. การวิวัฒนาการ (Evolution) 3. การต่อเนื่อง (Transition)

หมายถึง การศึกษาค้นคว้าการต่อเนื่องของแบบอย่างในระหว่างสมัยหนึ่งกับอีกสมัยหนึ่งนั้น

4. อิทธิพล (Influence) หมายถึงผลของสังคม ศาสนา สิ่งเหล่านี้เป็นอิทธิพลที่ได้รับมาและทำให้แบบเปลี่ยนแปลงไป

5. การประยุกต์ (Apply) หมายถึง ขั้นตอนการใช้งานด้วยการศึกษาหลักการต่างๆ จากแนวความคิดของตนเอง เพื่อใช้งานหรือแบบอย่างที่ประยุกต์นั้นเกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน (กฤตย์ เวียงอำพล ,2540)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการออกแบบ คือ ความรู้เพื่อสนองความต้องการการดำรงชีวิตที่เป็นไปในแต่ละวัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทางกายภาพให้ดีขึ้น เกิดจากความพยายามในการต่อสู้เอาชนะเพื่อขจัดอุปสรรคเพื่อนำสู่ชีวิตที่สะดวกและมีความสุขที่ดีกว่าเดิม (มาโนช กงกะนันท์, 2538) การเรียนการสอนออกแบบต้องสัมพันธ์กับประเด็นและปัจจัยอื่นๆหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกลุ่มเป้าหมาย จิตวิทยาผู้บริโภค จิตวิทยาชุมชน การตลาด นักออกแบบที่ดีต้องมีความรู้ที่กว้าง มิใช่เพียงแต่พัฒนาเฉพาะทักษะทางการออกแบบเท่านั้น นักออกแบบต้องเป็นผู้มีการฝึกฝนและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตลอดเวลา (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2536) การออกแบบที่มีการกำหนดแนวความคิดการออกแบบที่เป็นระบบ จะทำให้การทำงานสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นขั้นตอน สามารถเลือกวิธีตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถตรวจสอบความถูกต้องและประเมินคุณภาพได้ (ปิยะชาติ แสงอรุณ, 2538) คุณค่าของงานออกแบบ อาทิปัจจัย 3 ประการ คือ ความสามารถในการสนองประโยชน์ใช้สอยหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน ความงดงามของรูปทรงและความถูกต้องเหมาะสมในการใช้วัสดุและกรรมวิธีการผลิต (นवलน้อย บุญวงศ์, 2539)

Bernhard Burdek กล่าวว่า การเรียนการสอนออกแบบมุ่งเน้นให้ตอบสนองระบบอุตสาหกรรม ระบบตลาด สุนทรียศาสตร์ ความหมายและสัญลักษณ์ ทฤษฎีสี เมื่อผู้เรียนต้องนำเสนอผลงานของตนเองจำเป็นจะต้องมีความรู้ในเรื่อง เรขาคณิต ภาพ 3 มิติ ขนาดสัดส่วน เทคโนโลยี วัสดุศาสตร์ โครงสร้างทางวิศวกรรม มาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการคำนึงถึงกระบวนการออกแบบสู่มนุษย์ ผู้เรียนต้องศึกษาสัดส่วนมนุษย์ต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คือการออกแบบเพื่อเพื่อการผลิตในระบบอุตสาหกรรม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเดียวกัน คุณภาพเดียวกัน ใช้เวลาผลิตน้อย ราคาถูก สามารถตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนออกแบบผลิตภัณฑ์

1. การออกแบบตามรูปแบบเดิม เมื่อเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศอังกฤษ

และประเทศเยอรมัน ได้มีการพยายามพัฒนาการผลิตเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันจากรูปแบบเดิม จากงานศิลปะหัตถกรรมเดิมที่มีอยู่ มาพัฒนาในเรื่องของวัสดุ คุณภาพ มาพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับกระบวนการผลิตที่สามารถตอบสนองต่อระบบอุตสาหกรรมได้

2. การออกแบบตามประโยชน์ใช้สอย กระบวนการผลิตเริ่มลดทอนความงามในแง่ของสุนทรียศาสตร์ลง การออกแบบมุ่งเน้นการตอบสนองในแง่ประโยชน์ใช้สอย และต้องสามารถรองรับการผลิตในระบบอุตสาหกรรมได้เป็นสำคัญ การออกแบบตามแนวความคิดนี้ มุ่งหมายให้ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่เรียบง่าย รูปแบบตอบสนองการใช้งานได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด มีคุณภาพสูง และราคาไม่แพง

การศึกษาถึงประวัติการออกแบบ คือ การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการออกแบบ การทำงานของนักออกแบบเน้นในเรื่องสุนทรียศาสตร์ รูปแบบการใช้งาน หลักการตลาด ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ สังคมวัฒนธรรม เนื้อหาเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงและความต้องการของมนุษย์ นำพาสู่เหตุผลของการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คือการศึกษาถึง ผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองการพฤติกรรมประจำวันของมนุษย์ เช่น เครื่องเรือน สิ่งของตกแต่งที่พักอาศัย ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ภายในบ้าน เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักร และผลิตภัณฑ์ทางด้านการคมนาคม เช่น รถ อุตสาหกรรมการบิน และผลิตภัณฑ์อวกาศ ซึ่งจะสามารถแบ่งแยกได้เป็นผลิตภัณฑ์สำหรับมนุษย์ปกติ และผู้มีความผิดปกติ เช่น รถเข็นสำหรับผู้พิการทางขา เตียงพยาบาล ผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเฉพาะพิเศษ สำหรับผู้มีความต้องการพิเศษเฉพาะด้าน

การเรียนการสอนในสาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ จากหลักสูตรการเรียนการสอนออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม California college of art กล่าวว่า เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการวาดภาพ สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ สามารถแก้ปัญหาผลิตภัณฑ์เดิมเพื่อตอบสนองประโยชน์ใช้สอย และมีทักษะทางคอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบ การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่ออนาคต พัฒนาวิสัยทัศน์ในเรื่องของหลักออกแบบเพื่อพัฒนาธุรกิจของมนุษย์ การโฆษณา สังคมวัฒนธรรม ความรู้ในเรื่องของวัสดุศาสตร์ และกระบวนการคิดเพื่อการออกแบบในระบบอุตสาหกรรม

หลักสูตร Pratt Institutue กล่าวว่า การออกแบบอุตสาหกรรมภายใต้ความต้องการพื้นฐานการใช้ชีวิตของมนุษย์ ตอบสนองรสนิยม ผลิตภัณฑ์ตอบสนองตามความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรม หลักสูตรจะให้ผู้เรียนศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ วิศวกรรม ธุรกิจ ศิลปะ การออกแบบ การประยุกต์ศิลปะต่อผลิตภัณฑ์ หลักสูตรต้องการฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถออกแบบ

ภายใต้หลักการแห่งเหตุผลของการแก้ปัญหา การออกแบบโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม หลักการตลาด กระบวนการผลิต ประเพณีและวัฒนธรรม และมีสุนทรียะทางศิลปะประกอบด้วย หลักสูตรการเรียนการสอนมุ่งเน้นผลิตภัณท์ที่สามารถใช้สอยได้ในชีวิตประจำวัน ผลิตภัณท์ที่สามารถรองรับเทคโนโลยีในอนาคต, เพอร์นิเจอร์ เก้าอี้สำนักงาน, สิ่งประดิษฐ์ทางการคมนาคม เช่น รถ hybrid cars, การจัดสถานที่แสดงผลงาน สถานที่พิพิธภัณฑ์ (www.Pratt Instutue,2007)

หลักสูตร Univesity of Leeds การออกแบบผลิตภัณท์เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองสังคมและวัฒนธรรมมนุษย์ การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ความต้องการเพิ่มความสะดวกสบายต่อชีวิตประจำวัน เป็นแรงผลักดันให้เกิดการออกแบบผลิตภัณท์ การออกแบบผลิตภัณท์เป็นการรวบรวมทักษะในแง่ของความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบ การผสมเข้ากับความงามและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การเรียนการสอนออกแบบผลิตภัณท์ เป็นการนำความรู้ในเรื่องของศิลปะ และวิศวกรรมมารวมกันเพื่อสร้างผลิตภัณท์ (Univesity of Leeds,2007)

การเรียนการสอนออกแบบเป็นการศึกษาถึงเรื่องการประดิษฐ์หรือวางแผนงานที่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนสำหรับหน้าที่ใช้สอยโดยเฉพาะ การวางแผนการออกแบบจึงเป็นกิจกรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ที่ต้องใช้สติปัญญา (คอกซ์และวอร์เรน, 1961) การออกแบบคือ การวางแผนสร้างสรรค์รูปแบบโดยวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอยวัสดุ และการผลิตของการออกแบบนั้น (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2531) การสอนออกแบบในด้านการสร้างสรรค์ ผู้สอนจะต้องหาวิธีการเปรียบเทียบงานศิลปะแขนงต่างๆ เรียนรู้ผลงานวิจัยของสาขาวิชาอื่น ศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมในสังคมและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เพราะทุกเรื่องล้วนทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาและสร้างจินตนาการได้ทั้งสิ้น ผู้สอนต้องให้นักศึกษารู้จักถึงผลงานการออกแบบต่างๆ ในอดีตและปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางที่แสดงถึงการพัฒนาความเจริญ และให้เห็นถึงสติปัญญาของมนุษย์ตามสมัย (พาสนา ตัณฑลักษณ์, 2526)

ดังที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า การเรียนการสอนออกแบบผลิตภัณท์นั้น คือการเรียนรู้ตั้งแต่รากฐานต้นกำเนิด วิวัฒนาการ อิทธิพล และปัจจัยความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ สร้างฐานความรู้ ความเข้าใจในความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์ที่มีการวางแผนงานที่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ปัจจัยที่ส่งผลให้การออกแบบสามารถผลิตได้จริงในระบบอุตสาหกรรม ตอบสนองตลาดและกลุ่มเป้าหมาย และการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณท์ จะมีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทราบถึง ต้นกำเนิด วิวัฒนาการ ความต่อเนื่อง อิทธิพล และการประยุกต์แบบให้เหมาะสมกับสภาพ นักศึกษาใน

สาขาวิชาออกแบบจำเป็นต้องศึกษาวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิชาประวัติศาสตร์การออกแบบ เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนการสอน

2.1 การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์

ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ทางด้านสังคมศึกษาและมนุษยวิทยา ที่อธิบายเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละช่วงเวลาซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม และสิ่งแวดล้อม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 ได้ให้คำจำกัดความของประวัติศาสตร์ว่า หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาติ และวิทยาการแขนงต่างๆ ที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้นมาได้ ฉะนั้นประวัติศาสตร์จึงแยกเป็นหลายสาขาวิชา เช่น ประวัติศาสตร์การปกครอง ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ปรัชญา และประวัติศาสตร์ศิลป์ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2528) ดนัย ไชยโยธา (2534) ได้กล่าววว่า ประวัติศาสตร์คือเรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต ซึ่งได้มีการค้นคว้าและบันทึกไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยจัดระบบข้อเท็จจริงให้สัมพันธ์กับมิติของเวลา สถานที่ บุคคล และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในลักษณะที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้รวมทั้งสิ่งที่มนุษย์ได้ศึกษาประดิษฐ์ขึ้น

การศึกษาด้านศิลปกรรมเป็นสิ่งที่ผู้เรียนทุกคนควรจะได้รับในสถาบันอุดมศึกษา วิชาดังกล่าวมักจะจัดไว้ในหลักสูตรการศึกษาทั่วไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความตื่นตัวด้านพุทธิปัญญาและสร้างรสนิยมอันดีมากกว่าที่จะเป็นการสร้างความชัดเจนหรือแม่นยำในเรื่องของวิชาการทางศิลปกรรม บทบาทของผู้สอนในฐานะนักวิจารณ์จึงต้องเป็นบทบาทในการแนะนำและเผยแพร่ศิลปกรรม โดยพยายามจูงใจผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ และใช้สื่อการสอนหลายประเภทเข้าช่วย ผู้สอนต้องสร้างวิทยาการประสมของตนขึ้นมา จำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ มีความสามารถในการอธิบายลักษณะและชี้ให้เห็นคุณค่าของงานศิลปกรรม ทั้งนี้ต้องประมวลความรู้ด้านทฤษฎีศิลป์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ (ศิลปากร, 2525) ประวัติศาสตร์ศิลป์เป็นวิชาที่ค้นคว้าเกี่ยวกับที่มา วิวัฒนาการ และความสัมพันธ์กับศิลปะต่างๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการกำหนดอายุของโบราณวัตถุ หรือโบราณสถาน (สุภัทรทติส ดิศกุล, 2525) ประวัติศาสตร์ศิลป์ คือ เป็นวิชาที่มุ่งศึกษาความเป็นจริงของสังคม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี แนวคิดความเชื่อของศิลปิน หรือช่างผู้ก่อสร้างงาน ที่แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยใช้งานศิลปกรรม อันได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสถาปัตยกรรม ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นเป็นหลักในการศึกษาค้นคว้าเพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงในอดีต (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2543)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์ศิลป์ จึงหมายถึง วิชาที่มุ่งศึกษาความเป็นมา ความ สืบเนื่อง อิทธิพลและแนวคิด ความเชื่อของมนุษย์ โดยใช้งานศิลปกรรมอันได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และภาพพิมพ์ ที่มีองค์ประกอบ เป็นรูปแบบ โครงสร้าง วัสดุ และ วิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละยุคสมัย ซึ่งพ้องกับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัทธิมะ (2525) ที่กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ศิลป์ เป็นความเรียงของ ลักษณะสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และสิ่งแวดล้อมของสังคมที่ทำให้กำเนิดศิลปะกรรมเหล่านั้น

2.2 การเรียนการสอนวิชาประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์

วิชาการออกแบบเริ่มขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ ในช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นวิชาที่วาง ด้วยการวางแผนกระบวนการออกแบบ การประยุกต์งานศิลปะที่มีประโยชน์ใช้สอยเข้ามาเกี่ยวข้อง (Bernhard Burdek, 1983) และจากหลักสูตรของวิทยาลัย Art center college of Design ได้ กำหนดให้ วิชาประวัติการออกแบบ ศึกษาถึงการออกแบบอุตสาหกรรมในช่วง 150 ปีในช่วงปฏิวัติ อุตสาหกรรมในยุโรป และผลงานของนักออกแบบสำคัญๆ ในช่วงเวลานั้น (Art center college of Design, 2007) การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์การออกแบบผลิตภัณฑ์ มักมีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับ ศาสตร์ทางด้านสถาปัตยกรรมและข้าวของเครื่องใช้ทั้งภายในและนอกอาคาร เป็นการศึกษาไม่ใช่ เพียงเพื่อให้เกิดความสนใจซาบซึ้งในผลงานออกแบบเท่านั้น แต่เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ หลักเกณฑ์ที่มีมาในอดีตว่ามีผลกระทบต่อลักษณะรูปทรงการใช้สอย วัสดุและกรรมวิธีการผลิต ของงานออกแบบว่าเป็นมาอย่างไร เรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวิธีการที่นักออกแบบใช้แก้ไข ปัญหา (นวลน้อย บุญวงษ์, 2539) วิชาประวัติการออกแบบเป็นพื้นฐานความรู้ความเข้าใจถึงเหตุ และผลในการออกแบบ เข้าใจถึงธรรมชาติของมนุษย์และการออกแบบ (Herman Muthesius ,1914) การเรียนการสอนออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ใน ด้านประโยชน์ใช้สอย วิชาประวัติการออกแบบมีเนื้อหากล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของการ ออกแบบ การออกแบบสมัยใหม่ นักออกแบบที่มีชื่อเสียง เหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลง ความ ต้องการของมนุษย์ในสังคมที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามยุคสมัย เนื้อหาวิชามุ่งให้ผู้เรียนทราบถึงประวัติของนักออกแบบที่มีชื่อเสียงชาวอังกฤษ ในช่วงปี ค.ศ. 1977 ประวัติการออกแบบและความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ในแต่ละยุคสมัย บท ความของนักวิชาการทางการออกแบบ โดยเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และวิชาประวัติศาสตร์การออกแบบมีความใกล้เคียงกัน แตกต่างกันตรงที่วิชาประวัติการออกแบบมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นถึงประโยชน์ใช้สอยของผลิต

ภณท์ การเรียนรู้ถึงขั้นเชิงงานศิลปะที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ตามแต่ละยุคสมัย มากกว่าจะเรียนรู้แต่ในเรื่องของความงามและข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียว เนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์ออกแบบ จะศึกษาถึงที่มาและความสำคัญของการออกแบบ การออกแบบอุตสาหกรรม การออกแบบตกแต่งภายใน การออกแบบเพื่อสาธารณะชน การออกแบบแฟชั่น การออกแบบเพื่อการคมนาคม การออกแบบโฆษณา แนวคิดเพื่อการออกแบบ คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การออกแบบในสังคมประเพณีและวัฒนธรรม วิวัฒนาการการออกแบบ และการออกแบบเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Thomas Hauffe, 1998)

การศึกษาการออกแบบอุตสาหกรรมนั้นเริ่มขึ้นเมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในอังกฤษ และส่งผลต่อทุกประเทศทั่วโลกให้เกิดเป็นสังคมอุตสาหกรรม เรื่องราวของประวัติศาสตร์การออกแบบอุตสาหกรรมจึงเริ่มต้นขึ้นในราวกลางศตวรรษที่ 19 สิ่งที่เกิดขึ้นถึงความแตกต่างได้อย่างชัดเจนของการออกแบบ และการออกแบบอุตสาหกรรมคือ การออกแบบเพื่อการทำงานของช่างฝีมือกับการออกแบบเพื่อรองรับกระบวนการทางอุตสาหกรรม ในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ออกแบบมีเนื้อหาเกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของการออกแบบ การกระทำต่างๆที่ส่งผลต่อการออกแบบ และศึกษาถึงเหตุผลของงานออกแบบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาเรียนรู้ถึงกระบวนการคิดแก้ปัญหา และที่มาของเหตุและผลของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์และสังคมในอดีต ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ที่สำคัญเพื่อต่อยอดพัฒนาการผลิตภัณฑ์ของนักออกแบบ (Karl Friedrich, 1784) การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ออกแบบอุตสาหกรรม มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวโน้มกระบวนการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์ถูกผลิตขึ้นจากเครื่องจักรด้วยเหตุผลทางธุรกิจ มากกว่าผลิตภัณฑ์ที่สร้างจากงานฝีมือ นักออกแบบอุตสาหกรรมจะมีแนวความคิดทางด้านกระบวนการออกแบบเพื่อตอบสนองกระบวนการผลิตภัณฑ์ในระบบโรงงานอุตสาหกรรม การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีหลักการคิดในการออกแบบ 3 ข้อ คือ 1. การออกแบบโดยคำนึงถึงการตอบสนองวัตถุประสงค์การใช้งาน 2. การออกแบบคำนึงถึงรูปทรงที่ให้ประโยชน์สูงสุดต่อการใช้งาน 3. การออกแบบคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยโดยไม่จำกัดรูปทรง การออกแบบอุตสาหกรรม การออกแบบทางอุตสาหกรรมเป็นไปเพื่อตอบสนองประโยชน์การใช้งาน ตามขอบเขตของเทคโนโลยี และวัสดุที่ใช้ในการผลิต (Edward Lucie-smith, 1983)

กล่าวโดยสรุปของการศึกษาประวัติศาสตร์ออกแบบ คือ การศึกษาถึงเรื่องราวความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการออกแบบผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน การออกแบบผลิตภัณฑ์ในระบบอุตสาหกรรม พัฒนาการของนักออกแบบสู่ การเป็นนักออกแบบใน

ระบบอุตสาหกรรมแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานความรู้ของนักออกแบบมืออาชีพ

การเรียนการสอนออกแบบ หรือศิลปะประยุกต์ศิลป์ (applied Art) คือ การเรียนศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อมุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ โดยใช้หลักทางสุนทรียศาสตร์ควบคู่ไปด้วย ศิลปะประยุกต์ ประกอบด้วย มัณฑนศิลป์ (Decoration Art) อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art) พาณิชยศิลป์ (Communication Art) หัตถศิลป์ (Crafts) การออกแบบต่างๆ (Designs) เป็นต้น งานออกแบบ (Design) เป็นการจัดส่วนประกอบต่างๆ ให้เกิดเอกภาพ (Unity) และความกลมกลืน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มหรือเพื่อความเฉพาะเจาะจง ตัวอย่างเช่น การออกแบบบ้าน การออกแบบลายผ้า การออกแบบเครื่องเขียนหรือเครื่องใช้สำนักงาน การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ทั้งนี้การออกแบบเป็นหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในงานประยุกต์ศิลป์ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมโดยเน้นประโยชน์ใช้สอย ประกอบกับรูปลักษณะที่สวยงาม นอกจากนี้การออกแบบยังเป็นที่มาของงานประเภทกราฟิกอีกด้วย

วิชาประวัติศาสตร์การออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นวิชาบังคับของนักศึกษาสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ หลักสูตรศิลปบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่มีคำอธิบายรายวิชาว่า ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของการออกแบบ การปฏิบัติอุตสาหกรรม รูปแบบ ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบ ประวัติและผลงานของนักออกแบบที่สำคัญ จากการศึกษาคำอธิบายรายวิชาประวัติศาสตร์การออกแบบผลิตภัณฑ์ หลักสูตรศิลปกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าวิชาประวัติศาสตร์การออกแบบผลิตภัณฑ์ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรในส่วนของวิชาบังคับ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ การศึกษาประวัติความเป็นมาของการออกแบบ วิวัฒนาการ ในช่วงการปฏิบัติอุตสาหกรรม รูปแบบของการออกแบบ ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบ ประวัติและผลงานของนักออกแบบที่สำคัญ (หลักสูตรราชมงคล, 2548)

จึงพอสรุปได้ว่า เนื้อหาวิชาจะถูกจำแนกต่างกันออกไปตามจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้รู้ความหมายและจุดเริ่มต้นของการออกแบบ สามารถบอกความหมายของการออกแบบ คุณสมบัติของนักออกแบบ อธิบายถึงขอบเขตของการออกแบบ บอกจุดเริ่มต้นของการออกแบบ และสามารถยกตัวอย่างจุดเริ่มต้นของการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ ผู้เรียนรู้และเข้าใจถึงวิวัฒนาการของการออกแบบก่อนและหลังการปฏิบัติอุตสาหกรรม ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงวิวัฒนาการของการออกแบบ ตั้งแต่ระยะค้นพบ ระยะสร้างสรรค์ความชำนาญ ระยะแห่งการแสวงหา ระยะแห่งการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และการประดิษฐ์คิดค้น สามารถบอกถึงลักษณะของงานออกแบบหลังการ

ปฏิวัติอุตสาหกรรม การพัฒนาการของการออกแบบสมัยใหม่ การพัฒนาทางเทคโนโลยีและแนวคิดในการพัฒนาการออกแบบ ผู้เรียนรู้และเข้าใจรูปแบบของการออกแบบ อธิบายลักษณะเด่นของรูปแบบการออกแบบ บอกลักษณะสำคัญของรูปแบบของการออกแบบไม่ว่าจะเป็นแบบ High-tech, Trans High-tech, Alchimai Memphis และ Post modernism ได้ รวมถึงผู้เรียนสามารถบอกถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการออกแบบไม่ว่าจะมาจากในเรื่องของ วัสดุ กรรมวิธีการผลิต ประโยชน์ใช้สอย รูปทรงของงานออกแบบ การแข่งขันในตลาด ขนาดสัดส่วน ความปลอดภัยรวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

เมื่อกล่าวถึงการเรียนการสอนประวัติการออกแบบไม่เพียงแต่ต้องกล่าวถึงเรื่องราวของเทคโนโลยี หลักเศรษฐศาสตร์ทางการเงินของมนุษย์ สุนทรียศาสตร์ และพัฒนาการของสังคม แต่ยังต้องกล่าวถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ สังคม วัฒนธรรมประเพณี สิ่งแวดล้อม การเรียนการสอนประวัติการออกแบบมิใช่เพียงการเรียงลำดับรูปแบบของการออกแบบเท่านั้น แต่ยังต้องสอดแทรกถึงรูปแบบชีวิตความเป็นอยู่ เพราะว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นผลมาจากความต้องการของมนุษย์ทั้งสิ้น (Thomas Hauffe, 1998)

2.3 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์

วิธีการสอนประวัติศาสตร์การออกแบบควรเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนรู้จักการประเมินค่าจากหลักฐานและข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์การออกแบบ ดังที่ ไพทอร์ย สีนลาร์ตัน (2543) ได้กล่าวว่า วิธีการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ในระดับอุดมศึกษานั้น ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบบรรยายเป็นการสอนที่ผู้สอนเตรียมวัตถุ ประสงค์สาระในการสอนมาบอกเล่า หรืออธิบายกับผู้เรียน โดยผู้เรียนจะรับมีส่วนร่วมน้อยจากการฟัง จดและจำเป็นสำคัญ แต่ David Lowenthal (2000) ได้เสนอความคิดเห็นว่า บรรยายภาคการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่เคร่งขรึม การใช้ภาษาที่คลุมเครือ เป็นตัวขัดขวางไม่ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงประวัติศาสตร์ได้ การจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์

การศึกษาวิชาทางประวัติศาสตร์ต้องอาศัยโครงสร้างความรู้ทางพุทธิพิสัย (Cognitive Knowledge) เช่น เมื่อเกิดคำถามเกี่ยวกับความเชื่อ หรือข้อสงสัยในบทความต่างๆ ผู้สอนหรือผู้เรียนต้องสามารถอธิบายคำตอบอย่างชัดเจน ถึงเหตุผลและที่มาของหลักฐานอ้างอิงกันได้ (James V. Wersch, 2000) การสอนมีหลากหลายวิธีได้แก่ การบรรยาย ทบทวน การสืบสวน แบ่งกลุ่มทำงาน อภิปราย ซึ่งเป็นวิธีทางวิทยาศาสตร์ การสอนประวัติศาสตร์ศิลป์นั้นเป็นการถ่ายทอดข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นการสอนที่เน้นความรู้ในเชิงพุทธิปัญญา (Cognitive domain) ได้มีนักวิชาการ

ทางการศึกษา ได้มีผู้ให้คำนิยามของ คำว่า "รู้คิด" (Cognition) คือกระบวนการจิต ทางด้าน ความจำ ความรู้หรือแม้กระทั่งประมวลข้อมูลข่าวสาร การศึกษาหาความรู้ การแก้ปัญหา และการวางแผนในอนาคต (สกลธี ภูงามดี, 2545)

กล่าวโดยสรุป คือ การรับรู้เชิงพุทธิปัญญา ประกอบไปด้วย การได้ยิน การได้กลิ่น การรับรส ความรู้สึกของร่างกาย การรับรู้สี ภาพติดตา การรับรู้ทางสายตา จะแตกต่างกันไปตาม อายุ เพศ วัย และอื่นๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ การเลือกนำความรู้ทางจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ เป็น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สามารถทำให้การเรียนการสอนประวัตินอกแบบผลิตภัณฑ์ประสบความสำเร็จได้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงแนวคิดทางพุทธิปัญญา

แลนซิง (Lansing, 1976) ได้จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ทางศิลปะทางพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ไว้ว่า

1. ความรู้ทฤษฎีทางศิลปะ โดยเฉพาะประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพ ซึ่งหากขาดในด้านนี้แล้วจะสามารถพูด ทำและพิจารณางานเกี่ยวกับศิลปะได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทฤษฎีทางศิลปะนับเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจงานของผู้อื่นได้อย่างมีระบบ
2. ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญที่จะต้องรู้ เพื่อให้สามารถพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับศิลปะได้อย่างเหมาะสม
3. ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะ เป็นความรู้เกี่ยวกับการทำงานศิลปะและเข้าใจงานศิลปะ เป็นความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดและช่วยให้เขาทำงานศิลปะและพิจารณาตัดสินงานศิลปะได้อย่างชำนาญ
4. ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของศิลปะ คุณค่าของศิลปะ และธรรมชาติของประสบการณ์ทางสุนทรียภาพเป็นความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปสู่การพิจารณาตัดสินงานศิลปะ

เบนจามิน เอส บลูม ได้จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ทางศิลปะทางพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) มุ่งเน้นไปที่ความรู้ ความสามารถทางสติปัญญา กล่าวคือให้ความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบวิธี ความจริง ทฤษฎี หลักการ การคิดหาเหตุผล การนำความรู้ไปใช้ ระดับของพุทธิพิสัย แบ่งได้ดังนี้

1. ความรู้หรือความจำ (Knowledge or recall) คือ ความสามารถในการจดจำ ในสิ่งที่ได้เรียนมาแล้วหรือจำได้ ระลึกได้โดยการมองเห็น ได้ยิน จากความรู้ที่ง่ายจนถึงความรู้ที่ยาก ความรู้หรือความจำในระดับนี้คือ หลักการของทฤษฎี หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ

2. ความเข้าใจ (Comprehension) คือ ความสามารถที่ผู้เรียนได้เข้าใจและจับใจความหรือเนื้อหาของงานที่กำลังศึกษาและแสดงความสามารถออกมาได้

3. การวิเคราะห์ (Analysis) คือ ความสามารถในการแยกสิ่งต่างๆ ที่ซับซ้อนออกมาเป็นส่วนย่อยได้อย่างชัดเจน เพื่อให้เห็นถึงโครงสร้างของส่วนรายละเอียดซึ่งมีความสัมพันธ์กันซึ่งเป็นการนำไปสู่ความเข้าใจทั้งหมดได้อย่างชัดเจน ระดับการวิเคราะห์ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ความคิดของการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวทางไปสู่การสังเคราะห์

4. การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ ผู้เรียนมีความสามารถนำส่วนย่อยที่ได้แยกออกมาหลาย ๆ ส่วน มาวางแผนปฏิบัติการใหม่ให้ผสมผสานกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ทั้งนี้จะต้องมีแบบแผนและระบบ จะเป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ระดับการสังเคราะห์นี้จะต้องอาศัยความรู้ระดับต่างๆ ดังกล่าวมาเป็นพื้นฐาน

5. การนำความรู้ไปใช้ (Application) คือ ความสามารถในการนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้ ซึ่งมีความเข้าใจเป็นพื้นฐานในการที่จะแก้ไขปัญหาเมื่อผู้เรียนพบกับปัญหาที่ต้องพยายามศึกษาปัญหาให้เข้าใจ แล้วรวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่ หาวิธีการ กฎ ระเบียบ วิธี หลักการและทฤษฎีต่างๆ อันเป็นทางนำไปสู่การเข้าใจได้อย่างชัดเจน การศึกษาปัญหาอย่างมีวิจารณ์ญาณและการคิดแก้ปัญหาเป็นความสามารถที่จะจำแนกถึงรายละเอียดต่างๆ ได้ การนำความรู้ไปใช้นี้เป็นระดับปัญญาที่สูงขึ้นจากความเข้าใจ

แนวทางการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ ตามแนวคิดของสมาคมศิลป์

ศึกษาในสหรัฐอเมริกา (Paterakis, 1979) แบ่งเป็น 4 แนวทางคือ

1. แนวการสอนตามยุคสมัยทางศิลปะ (Chronological Survey)

การสอนในแนวนี้ยึดเอายุคสมัยทางศิลปะเป็นแกนซึ่งเป็นแนวการสอนที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน โดยการบรรยายที่ละยุคสมัย เริ่มต้นจากสมัยที่เก่าแก่ที่สุด แล้วไล่ลงมาตามลำดับ แนวการสอนแบบนี้ เหมาะสำหรับหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ในเชิงพุทธิปัญญา การสอนตามยุคสมัยทางศิลปะสะดวกต่อการจัดการสอน เพราะสามารถเตรียมไว้ล่วงหน้าได้ ซึ่งหนังสือตำราทางประวัติศาสตร์ศิลป์ ส่วนใหญ่มักจัดลำดับเนื้อหาตามแนวนี้อยู่แล้ว การเรียนมีความคล้ายคลึงกับการเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ และวิชาอารยธรรม อย่างไรก็ตามการสอนในแนวนี้เหมาะสำหรับการให้ความรู้ในแนวกว้างมากกว่าในแนวลึก

2. แนวการสอนตามประเด็น (The Thematic Approach)

การสอนตามประเด็นเฉพาะให้อิสระกับผู้สอนในการสอนที่เน้นเฉพาะจุดมากขึ้น กล่าวคือผู้สอนสามารถคัดสรรแง่มุมหรือประเด็น เฉพาะมาเป็นแกนตามที่เขาเห็นว่าเหมาะสม เมื่อคัดสรร

ประเด็นได้แล้ว จึงจัดเนื้อหาตามแกนนั้น โดยจัดเตรียมเนื้อหาตามแนวนี้อภิปราย เปรียบเทียบ เนื้อหาสาระจะเป็นไปตามแกนที่กำหนดขึ้นเป็นประเด็นในแต่ละบทเรียน การสอนแบบนี้จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดความคิดในเชิง เปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นแกน มีข้อจำกัดคือ อาจจะยากต่อการสร้างความต่อเนื่องของบทเรียน ดังนั้นอาจนำมาใช้ สอนในวิชาที่ต่อเนื่องจากการสอนวิชาพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความลึกซึ้งในแง่มุมเฉพาะ หรือประเด็นที่ต้องการเน้น

การสอนตามแนวยุคลสมัย เป็นการให้ความรู้ในแนวกว้างในขณะที่แนวสอนโดยเน้นแง่มุมเฉพาะเป็นการสอนแนวลึก หากนำทั้งสองแนวนี้นี้มาผสมผสานกันจะช่วยเสริมสร้าง และพัฒนาความรู้ความเข้าใจไวยากรณ์ทางศิลปะให้ดียิ่งขึ้น คือ เข้าใจความหมายของคำ หรือความคิดรวบยอดต่างๆ จากการคิดในเชิงเปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนการนำความรู้ ความเข้าใจมาประยุกต์ ใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์เหตุการณ์ หรือแง่มุมต่างๆ ได้

3. แนวการสอนตามความสนใจ (Spontaneous Approach)

เป็นความร่วมมือกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยผู้สอนจะนำอภิปรายให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ถึงเรื่องที่คุณเรียนสนใจ จากนั้นจึงหาข้อสรุปของชั้นเรียน และผู้สอนจะสนองตอบต่อข้อสรุปนั้นๆ โดยนำไปเป็นแนวในการจัดบทเรียน การสอนแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนสนใจติดตามเพราะเป็นเรื่องที่ตนสนใจและมีส่วนร่วมในการกำหนดเรื่อง สิ่งที่คุณควรคำนึงคือศักยภาพในตัวผู้สอนกล่าวคือผู้สอนควรมีความรู้กว้างขวางเพียงพอ และต้องมีความพยายามในการจัดบทเรียนที่สามารถสนองความสนใจของนักเรียนได้ ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการค้นคว้าและจัดเตรียมมาก จึงเหมาะกับหลักสูตรรายวิชาที่ให้อิสระในการกำหนดบทเรียน ไม่เหมาะกับรายวิชาระดับพื้นฐาน

4. แนวการสอนรายบุคคล (The Independent Approach)

แนวการสอนรายบุคคลนี้ สนองความสนใจของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง ในการดำเนินการสอนนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนกำหนดเรื่อง เป้าหมาย ขั้นตอน และวิธีการศึกษาเอง ซึ่งอาจทำขึ้นมาในรูปแบบของโครงการ ผู้สอนจะช่วยปรับโครงการให้กระชับ และมีความไปได้ในการศึกษา แนะนำแหล่งและวิธีการค้นคว้า ตลอดจนทำความเข้าใจความตกลงกับผู้เรียนในการประเมินผล โดยปกติก็คือการประเมินผลจากโครงการที่ผู้เรียนได้เสนอไว้นั่นเอง แนวการสอนรายบุคคล เป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบ และการมีวินัยในตนเอง การดำเนินงานตามขั้นตอน ความพยายามในการแก้ปัญหา และการประเมินความสำเร็จของตนเอง จากโครงการที่ตนได้วางไว้

แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย

ได้เสนอความหมายของการบรรยายว่าหมายถึง การเตรียมข้อความหรือสาระที่จะเสนอในการพูดเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใด โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ ส่วนใหญ่ค่อนข้างจะเป็นทางการ สิ่งที่ผู้บรรยายควรคำนึง คือการใช้ภาษาพูดจะต้องประสานสัมพันธ์กัน และแฝงไว้ซึ่งความสามารถที่จะกระตุ้นให้ผู้ฟังคิด ติดตามในขณะที่บรรยาย (วิชัย วงษ์ใหญ่,2537)

นอกจากนี้การสอนแบบบรรยายยังหมายถึง การสอนที่ผู้สอนเตรียมวัตถุประสงค์ สาระในการสอนมาบอกเล่า หรืออธิบายให้กับผู้เรียน โดยผู้เรียนจะรับหรือจำ สิ่งที่สอนนั้นซึ่งโดยทั่วไปมักจะเป็นการสื่อสารทางเดียวจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน โดยผู้เรียนมักจะมีส่วนร่วมน้อยนอกจากการฟังจดและจำเป็นสำคัญ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์,2543)

แนวทางการสอนโดยการศึกษาออกสถานที่

คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยร่วมกันวางแผนและเดินทางไปเรียนรู้ ณ สถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ในเรื่องนั้น โดยมีการศึกษาสิ่งต่างๆ ตามกระบวนการหรือวิธีการที่ได้วางแผนไว้ และมีการอภิปรายสรุปการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษามา การศึกษาออกสถานที่ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ามากอย่างหนึ่ง ทำให้ได้ประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน อย่างสนุกเพลิดเพลิน(อุบล ตูจินดา ,2532) การสอนวิชาประวัติศาสตร์โดยการนำไปศึกษาออกสถานที่ ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับข้อมูลและข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ตรงช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (กาญจนา ศรีสวัสดิ์, 2533) การได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความเข้าใจและเกิดเจตคติที่ดีทั้งต่อสถานที่นั้นและต่อการเรียนรู้ (ทิศนา เขมมณี,2545)

แนวทางการสอนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การสอนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีชื่อเรียนที่แตกต่างกันออกไป เช่น การสอนเป็นรายบุคคล (Individualized Instruction) หรือการค้นคว้าโดยอิสระ(Independent Study) เป็นต้น มีจุดเน้นสำคัญที่ตัวผู้เรียน ซึ่งมีอิสระในการเรียนรู้และเป็นผู้กำหนดการศึกษาด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้จักที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

แนวทางการสอนให้ผู้เรียนศึกษาวิชาเรียนอิสระ

เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเนื้อหาและวิธีการโดยอิสระแต่ยังอยู่ในขอบเขตของหลักสูตรการศึกษาซึ่งเป็นข้อตกลงกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การศึกษาแบบนี้คือ เอกัตศึกษา

(Individual Study) หรือการศึกษาโดยอิสระ (Independent Study) อย่างที่มีปฏิบัติกันในระดับบัณฑิตศึกษาหรือระดับปริญญา

แนวทางการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ ตามแนวคิดของ จอห์น เอ ไมเคิล (1983)

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางความรู้ในเรื่องประวัติศาสตร์ศิลป์ การศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์คือการศึกษาถึงเรื่องราวของศิลปินและผลงานของเขาในแต่ละช่วงเวลา การเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้สึกถึงคุณค่า อารมณ์ ความรู้สึก ความเป็นมาความสำคัญของงาน อย่างไรก็ตามการเรียนประวัติศาสตร์ศิลป์ คือการศึกษาถึงแนวคิดและทัศนคติของศิลปินที่แสดงออกในงานศิลปะ เรียนรู้ถึงความหมายและคุณค่าของงานศิลปะ โดยมีแนวทางต่างๆ ดังนี้

1. การสอนแบบเน้นความชื่นชม (Hedonistic Approach)

มันเป็นสิ่งที่ยากถ้าจะเริ่มสอนผู้เรียนให้เริ่มจากสิ่งที่พวกเขาให้ความสนใจก่อน การเรียนการสอนจะเริ่มจากสิ่งที่ผู้เรียนรู้สึกชื่นชอบ เรื่องราวที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างผู้เรียน เน้นความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนการสอนที่ใช้แนวทางเน้นความชื่นชม การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการสอนเน้นความชื่นชมนี้ ผู้สอนจะต้องสร้างพื้นฐานข้อมูลความรู้ให้ผู้เรียนเป็นอย่างมาก ผู้สอนต้องมีความพิถีพิถันในการคัดเลือกงานศิลปะที่จะใช้ยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของงานศิลปะ

2. การสอนแบบเน้นสภาวะการณ์ (Contextualistic Approach)

การสอนโดยเน้นสภาวะการณ์นั้น เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่จะสอน รูปแบบการเรียนการสอนจะพิจารณาตามเนื้อหาที่จะใช้สอน คุณภาพที่ได้จากการสอนแบบนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่จะเอื้อให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้มากแค่ไหน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากประสบการณ์ความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นส่วนประกอบสำคัญ ซึ่งพ้องกับคำกล่าวของ John Dewey (1934) ผู้ที่มีพื้นฐานประสบการณ์ทางด้านสุนทรียศาสตร์ ทำให้มีความคิดและจินตนาการที่ชัดเจน ประสบการณ์เดิมจะช่วยผู้เรียนตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ตามแนวคิดของเกสโตล กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ควรจะต้องมีการให้ความสำคัญกับสถานที่ปฏิบัติงาน แสงสว่าง ช่วงเวลาปฏิบัติงานดนตรี การเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะให้ผลสัมฤทธิ์ที่มีความแตกต่าง

3. การสอนแบบเน้นโครงสร้างภายใน (Organicistic Approach)

เป็นการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาองค์ประกอบภายในเป็นสำคัญ มีลักษณะคล้ายกับการเรียนการสอนแบบเน้นความชื่นชม ในส่วนในการใช้พื้นฐานจากความยินดีพอใจของผู้เรียนเป็น

หลักในการส่งเสริมพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ตามกระบวนการโครงสร้างความรู้ที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาความรู้ในเรื่องอื่นๆ เช่น เทคนิคการทำงานศิลปะ สุนทรียศึกษา วัสดุศาสตร์ หรือพิจารณาหรือรายละเอียดในเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจ การพยายามตอบคำถามด้วยการใช้เหตุผลความคิดในแนวทางเดียวกัน และการเห็นขัดแย้ง สิ่งที่เป็นอุปสรรค ช่องว่างของเหตุการณ์ พยายามมองภาพรวมของสิ่งต่างๆ ในภาพรวม

4. การสอนตามความนิยม (Normistic Approach)

เป็นการสอนเน้นให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงทั่วไป สอนให้สามารถการแยกแยะเหตุและผล และการให้คุณค่างานศิลปะตามบรรทัดฐานของกระบวนการทางสุนทรียศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ตามหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้

5. การเลือกวิธีการสอนแบบผสมผสาน (Eclectic Approach)

การเรียนการสอนศิลปะ คนมากมายพยายามที่จะประยุกต์ใช้แนวคิดและวิธีการต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งไม่มีหลักการและวิธีการที่ตายตัว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจสามารถให้คุณค่าและสร้างประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่ผู้เรียน

แนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ตามแนวคิดของ Williamson G. McDiarmid and Peter Vinten-Johansen (2000)

การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เป้าหมายของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ก็เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้ในสิ่งที่ตนเองเรียนไปแล้วได้ ได้เสนอว่า การให้ผู้เรียนได้วางแผนการสร้าง Web Pages ความรู้ในวิชาที่เรียนไปแล้วจะช่วยให้ผู้สอนสามารถช่วยให้คำแนะนำผู้เรียนในระหว่างที่มีการสร้างและวางแผนได้ตลอดเวลา ซึ่งคำแนะนำของอาจารย์ในช่วงของการวางแผนทำ Web Pages จะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และหาข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดของตนเอง ซึ่งผลประโยชน์ทั้งหมดจะตกที่ตัวผู้เรียนทั้งสิ้น

สรุปได้ว่า วิธีการสอนต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีผลการวิจัยที่บ่งชี้ว่าเป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุด เพราะวิธีการสอนในแต่ละวิธีต่างก็มีลักษณะเด่นและข้อจำกัดในตัวเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537) บุญชม ศรีสะอาด (2537) กล่าวถึงวิธีการสอนแต่ละวิธี ว่ามีลักษณะเฉพาะมีจุดเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป อูบล ตูจินดา (2532) ได้เสนอการเลือกวิธีการสอนศิลปะไว้ว่า ผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาจุดเด่น และข้อจำกัดในการสอนแต่ละวิธี ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสอนเนื้อหา ตลอดจนกลุ่มผู้เรียน และระดับชั้นของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด การจะ

เลือกว่าวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบใดจะเหมาะสมกับสถานการณ์และผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมด้วย

3. หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ออกแบบผลิตภัณฑ์ ในระดับอุดมศึกษา

3.1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง มีบทบาทตามที่ระบุในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ดังนี้ มาตรา 7 ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาทางด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติ ทำการสอน ทำการวิจัย ผลิตครูวิชาชีพให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีโอกาสในการศึกษาต่อด้านวิชาชีพเฉพาะทางระดับปริญญาเป็นหลัก

ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐบาล สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.2518 มีความเป็นสหวิทยาการซึ่งมีการจัดการศึกษาหลายระดับ หลายภูมิภาค และได้เปิดหลักสูตรศิลปกรรมบัณฑิตในปี 2539 เพื่อสนองนโยบายของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ด้านการประกอบอาชีพ ปัจจุบันการจัดการศึกษาภายในสถาบันมี 14 คณะ และ 35 วิทยาเขต จากสภาพธรรมชาติของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลซึ่งมีการจัดการศึกษาหลายระดับ หลายพื้นที่ หลายภูมิภาค ทางสถาบันจึงได้จัดทำหลักสูตรให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยคณะศิลปกรรมได้กำหนดกรอบแนวคิดของการพัฒนาวิชาชีพสายศิลปกรรมในตรงกับแผนฯ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ให้มากที่สุด (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2540 : 1-12) โดยทางสถาบันได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2539 ทางทบวงมหาวิทยาลัย ได้กำหนดชื่อปริญญา กลุ่มสาขาวิชา วิชาศิลปและประยุกต์ศิลป์ โดยให้ใช้ชื่อว่า "ศิลปบัณฑิต" หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบัณฑิตนักออกแบบที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพออกแบบ สามารถพัฒนางานออกแบบด้วยหลักการค้นคว้าวิจัยและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ในด้านความงามและประโยชน์ใช้สอย พร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม (หลักสูตรศิลปกรรมบัณฑิต, 2532) โดยวิชาประวัติศาสตร์ออกแบบผลิตภัณฑ์ หมวดวิชาบังคับ รหัสวิชา 07-520-101 ใช้สำหรับสอนนักศึกษาหลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาควิชาศิลปประยุกต์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาประวัติความเป็นมาของการออกแบบ วิวัฒนาการในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม รูปแบบ

ของการออกแบบ ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบ และประวัติผลงานของนักออกแบบที่สำคัญ (หลักสูตรศิลปกรรมบัณฑิต, 2532)

ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นระบบมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ 9 แห่งทั่วประเทศ ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2518 ในชื่อ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา และเปลี่ยนชื่อเป็น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เกิดจากการเรียกร้องการศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษาในสมัยย้อนไปเมื่อ 30 ปีก่อน ซึ่งถูกสังคมมองว่าเป็นนักเรียนชั้นสองของสังคม จัดการศึกษาได้เพียงแค่ระดับปวส. และการก้าวสู่ระดับปริญญาตรีนั้นจะต้องผ่านการสอบแข่งขันกับนักเรียนสายสามัญ ประกอบทั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าทั้งสามแห่ง (ลาดกระบัง พระนครเหนือ และ ธนบุรี) ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เน้นการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีย้ายสังกัดจากกระทรวงศึกษาธิการไปอยู่ทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมุ่งเน้นรับเฉพาะนักเรียนสายสามัญและการแข่งขันจากการสอบเข้าที่ยากยิ่ง ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษา อาทิ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ วิทยาลัยพาณิชย์การพระนคร วิทยาลัยเทคนิคช่างกลพระนครเหนือ ฯลฯ รวมตัวกันเรียกร้องให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาให้ถึงระดับปริญญา และในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2518 วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จึงได้ถือกำเนิดขึ้น ตามร่างพระราชบัญญัติ "วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2518" ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี ให้การศึกษาทางด้านอาชีพทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และประกาศนียบัตรชั้นสูง ทำการวิจัยส่งเสริมการศึกษาทางด้านวิชาชีพ และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในช่วงแรกที่เปิดทำการเรียนการสอนมีอุปสรรคนานานัปการ ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน บุคลากร สถานที่ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ให้โอนบุคลากร ทรัพย์สินสถาบันอาชีวศึกษาที่สังกัด กรมอาชีวศึกษาเดิม 28 แห่งดังต่อไปนี้

1. วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ	15. วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น
2. วิทยาลัยพาณิชยการพระนคร	16. วิทยาลัยพาณิชยการพระนครศรีอยุธยา
3. วิทยาลัยช่างกลพระนครเหนือ	17. โรงเรียนการช่างตาก
4. วิทยาลัยครูอาชีวศึกษาเทเวศน์	18. วิทยาลัยเกษตรกรรมบางพระ ชลบุรี
5. วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครใต้	19. วิทยาลัยเกษตรกรรมนครศรีธรรมราช
6. วิทยาลัยชุมพรเขตอุดมศักดิ์	20. โรงเรียนเกษตรกรรมจันทบุรี
7. วิทยาลัยโชติเวช	21. โรงเรียนเกษตรกรรมลำปาง
8. วิทยาลัยบพิตรพิมุข	22. โรงเรียนเกษตรกรรมพิษณุโลก
9. วิทยาลัยจักรพงษ์ภูวนารถ	23. โรงเรียนเกษตรกรรมสุรินทร์
10. วิทยาลัยอุเทนถวาย	24. โรงเรียนเกษตรกรรมกาฬสินธุ์
11. โรงเรียนเพาะช่าง	25. โรงเรียนเกษตรกรรมสกลนคร
12. วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ เชียงใหม่	26. โรงเรียนเกษตรกรรมปทุมธานี
13. วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ สงขลา	27. โรงเรียนเกษตรและการประมง ตรัง
14. วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา	28. วิทยาลัยเทคนิคนนทบุรี

จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี 13 สาขาวิชา คือ ศิลปศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิศวกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง ครุศาสตร์อุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ ศิลปกรรม คหกรรมศาสตร์ นาฏศิลป์และดุริยางค์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์

ย้ายมาสังกัด วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยเปลี่ยนชื่อต่อวิทยาลัยมาเป็น "วิทยาเขต" ตามลำดับ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ได้พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพ มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน จนกระทั่งในปี 2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อใหม่ว่า

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งหมายความว่า สถาบันเทคโนโลยีอันเป็นมิ่งมงคลแห่งพระราชา ในวันที่ 15 กันยายน พุทธศักราช 2531 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีภารกิจหลักคือ จัดการศึกษา (ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต) ทำการวิจัยสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สืบเนื่องจากแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการสู่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาของรัฐดำเนินการโดยอิสระ และมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ดังนั้น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลจึงได้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับเดิมและยกร่างเป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีการรวมวิทยาเขต จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ 9 มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สามารถจัดการศึกษาวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติทั้งในระดับปริญญาตรี โท และ เอก เพื่อรองรับการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอาชีวศึกษาเป็นหลัก รวมถึงให้โอกาสแก่ผู้เรียนจากวิทยาลัยชุมชน และการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาขั้นพื้นฐานในการศึกษาต่อวิชาชีพระดับปริญญาตรี ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การก้าวสู่มหาวิทยาลัยจากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2548 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 พระราชบัญญัติดังกล่าว มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 มีผลให้สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2518 ปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้งเก้าแห่ง คือ

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
7. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
9. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

บัณฑิตนักปฏิบัติ เป็นคำที่ใช้กล่าวในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่สามารถจัดการศึกษาวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติทั้งในระดับปริญญาตรี โท และ เอก เพื่อรองรับการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอาชีวศึกษาเป็นหลัก รวมถึงให้โอกาสแก่ผู้เรียนจากวิทยาลัยชุมชน และการศึกษาขั้นพื้นฐานในการศึกษาต่อวิชาชีพระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลได้บรรจุโครงการใหม่ โครงการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2538 : 1-3)

1. ชื่องาน / โครงการ เปิดสอนหลักสูตรศิลปบัณฑิต วิชาเอกออกแบบผลิตภัณฑ์ เนื่องจากทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ชื่อปริญญา กลุ่มสาขาวิชา วิจิตรศิลป์ และประยุกต์ศิลป์ พ.ศ. 2539 โดยให้ชื่อว่า "ศิลปบัณฑิต"
2. ประเภทโครงการ โครงการใหม่
3. โครงการนี้สนองนโยบายด้าน แผนฯ 8 มากที่สุด ในด้านการศึกษาเพื่ออาชีพ
4. ลักษณะของกิจกรรมการดำเนินการตามโครงการนี้อยู่ในระดับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
5. หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
6. หลักการและเหตุผลตลาดแรงงานในปัจจุบันมีความต้องการผู้มีความรู้ ความสามารถ เฉพาะทางมากขึ้นซึ่งจะเป็นการ
7. พัฒนาประเทศในอีกด้านหนึ่ง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอน ทางด้านนี้ เพื่อให้ตอบสนองตามความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม
8. วัตถุประสงค์
  - 8.1 เพื่อผลิตบัณฑิตสายตรงตามสาขาวิชาชีพที่มีความต้องการ

8.2 เพื่อศึกษาค้นคว้าอาชีพเฉพาะทางให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

8.3 เป็นการรองรับการขยายตัวทั้งด้านฝีมือและแรงงาน

8.4 ระยะเวลา ดำเนินการตามโครงการ 2540-2544

9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 ได้บัณฑิตตามสาขาวิชาที่ต้องการ

9.2 สามารถตอบสนองกับความต้องการของตลาดแรงงาน

9.3 พัฒนาศักยภาพในงานด้านศิลปกรรมให้เป็นที่แพร่หลายและรับใช้สังคม

วิชาประวัติศาสตร์ออกแบบผลิตภัณฑ์มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่งด้วยกัน โดยแต่ละแห่งแยกตามรายสังกัด ดังต่อไปนี้ คือ

1. สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาควิชาออกแบบศิลปประยุกต์ คณะศิลปกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รหัสวิชา	07-520-101
ชื่อวิชา	ประวัติศาสตร์ออกแบบผลิตภัณฑ์
สภาพรายวิชา	วิชาชีพบังคับ ในหลักสูตร ศิลปบัณฑิต วิชาเอก ออกแบบผลิตภัณฑ์ ศ.บ.(ออกแบบผลิตภัณฑ์)
ระดับรายวิชา	ภาคการศึกษาที่ 1 ชั้นปีที่ 1
จำนวนหน่วยกิต	2 หน่วยกิต (2-0-2)

จุดมุ่งหมายรายวิชา

1. รู้เกี่ยวกับความหมายและประวัติความเป็นมาของการออกแบบ
2. รู้ถึงวิวัฒนาการของการออกแบบในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม
3. รู้และเข้าใจ รูปแบบของการออกแบบ
4. เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบ
5. รู้เกี่ยวกับประวัตินักออกแบบ ผลงานของนักออกแบบที่สำคัญ
6. การพิจารณางานออกแบบที่ดี

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของการออกแบบ การปฏิวัติอุตสาหกรรม รูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบ ประวัติและผลงานของนักออกแบบที่สำคัญ

2. สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ

รหัสวิชา	12-900-232
ชื่อวิชา	ประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
ชื่อหลักสูตร	เทคโนโลยีบัณฑิต (ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) ทล.บ.(ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม)
วิชาระดับ	ภาคการศึกษาที่ 1 ชั้นปีที่ 2
สภาพวิชา	วิชาชีพขั้นพื้นฐาน
จำนวนหน่วยกิต	2 หน่วยกิต (2-0-2)

จุดมุ่งหมายรายวิชา

1. รู้เกี่ยวกับความเป็นมาของการออกแบบอุตสาหกรรม
2. รู้ถึงวิวัฒนาการของการออกแบบในช่วงก่อนการปฏิบัติอุตสาหกรรม
3. รู้และเข้าใจรูปแบบของการออกแบบโมเดิร์นนิซึ่ม, อาร์ตเดโก ศิลปะสตรีลุ่ม ป๊อป
โพสท์-โมเดิร์นนิซึ่ม ดีคอนสตรัคติวิซึ่ม
4. รู้และเข้าใจปัจจัยของการออกแบบอุตสาหกรรมศิลป์

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของประวัติศาสตร์ความเป็นมา และ
ความจำเป็นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ทั้งของไทยและสากล ศึกษา
รูปแบบยุคสมัย ตลอดจนรูปร่างและลวดลายต่างๆ ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
ในประวัติศาสตร์

3. สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตชิตติเวช

รหัสวิชา	12-900-232	ประวัติศาสตร์การออกแบบ
ชื่อวิชา	ประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	
ชื่อหลักสูตร	เทคโนโลยีบัณฑิต (ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) ทล.บ.(ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม)	
วิชาระดับ	ภาคการศึกษาที่ 1 ชั้นปีที่ 2	
สภาพวิชา	วิชาชีพขั้นพื้นฐาน	
จำนวนหน่วยกิต	2 หน่วยกิต (2-0-2)	

จำนวนหน่วยกิต 2 หน่วยกิต (2-0-2)

จุดมุ่งหมายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวของประวัติศาสตร์การออกแบบ เริ่มจากการที่มนุษย์ต้องต่อสู้กัน ด้วยความคิด สติปัญญา และจนกลายเป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ประมาณปีต้น ค.ศ. 1800 - ปัจจุบัน อันมีผลต่อวิถีชีวิตสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่แผ่ขยายและมีอิทธิพลไปทั่วโลก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่นำเทคโนโลยีเครื่องจักรมาแทนแรงงานคน นั้นหมายถึงการผลิตแบบมวล (MASS-PRODUCTION) เพื่อตอบสนองของมวลชนให้มีชีวิตสะดวกสบายและดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็น จากจุดเริ่มต้น ของการปฏิวัติอุตสาหกรรมก่อให้เกิดนวัตกรรม, การค้นคิดสิ่งประดิษฐ์, ผลิตภัณฑ์, แนวคิดใหม่ๆ ที่กลายเป็นทฤษฎีของการออกแบบ

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของประวัติศาสตร์ความเป็นมา และความจำเป็นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ทั้งของไทยและสากล ศึกษารูปแบบยุคสมัย ตลอดจนรูปร่างและลวดลายต่างๆ ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประวัติศาสตร์

4. สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง

รหัสวิชา 07-520-101 ประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์
(History of Product Design)

จำนวนหน่วยกิต 2 หน่วยกิต (2-0-2)

ระดับวิชา ภาคการศึกษาที่ 1 ชั้นปีที่ 1

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ให้ผู้เรียนเข้าใจประวัติความเป็นมา และวิวัฒนาการของการออกแบบผลิตภัณฑ์ในแต่ละยุค
2. ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิวัฒนาการของการปฏิวัติอุตสาหกรรม
3. ให้ผู้เรียนเข้าใจรูปแบบ-ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม , ภายหลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม และยุคปัจจุบัน
4. ให้ผู้เรียนเข้าใจประวัติและแนวคิดผลงานของนักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียงทั้งในอดีตและปัจจุบัน

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของการออกแบบผลิต

ภัณฑ์ การปฏิบัติอุตสาหกรรม รูปแบบ-ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบ
ประวัติและผลงานนักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่สำคัญ

5. สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ภาควิชาออกแบบอุตสาหกรรม

คณะศิลปกรรมและการออกแบบอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา

รหัสวิชา 12-900-232 ประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(History of Industrial Product Design)

จำนวนหน่วยกิต 2 หน่วยกิต (2-0-2)

สภาพรายวิชา หมวดวิชาชีพเฉพาะ กลุ่มวิชาพื้นฐานบังคับ

ในหลักสูตร เทคโนโลยีบัณฑิต

ทล.บ.(ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม)

ระดับรายวิชา ภาคการศึกษาที่ 1 ชั้นปีที่ 2

จุดมุ่งหมายรายวิชา

1. รู้เกี่ยวกับความหมายและประวัติความเป็นมาของการออกแบบ
2. รู้ถึงวิวัฒนาการของการออกแบบในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรม
3. รู้และเข้าใจรูปแบบของการออกแบบ
4. เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบ
5. รู้เกี่ยวกับประวัตินักออกแบบ ผลงานของนักออกแบบที่สำคัญ
6. การพิจารณางานออกแบบที่ดี

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของประวัติศาสตร์ความเป็น
มา และความจำเป็นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ทั้งของไทยและสากล
ศึกษารูปแบบยุคต้นสมัย ตลอดจนรูปร่างและลวดลายต่างๆ ของผลิต
ภัณฑ์อุตสาหกรรมในประวัติศาสตร์

6. สาขาออกแบบอุตสาหกรรม คณะศิลปกรรมและการออกแบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตภาคพายัพ(เจ็ดยอด)

รหัสวิชา 12-900-232 ประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(History of Industrial Product Design)

จำนวนหน่วยกิต 2 หน่วยกิต 2(2-0-2)

ชื่อหลักสูตร	สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต (ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม)
สถาพรายวิชา	สถ.บ.(ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) วิชาชีพ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตสาขาวิชา ออกแบบอุตสาหกรรม
วิชาการระดับ	ภาคการศึกษาที่ 1 ชั้นปีที่ 2
สถาพรวิชา	วิชาชีพขั้นพื้นฐาน
วัตถุประสงค์รายวิชา	<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้ประวัติ ความเป็นมา ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 2. เข้าใจความจำเป็นของผลิตภัณฑ์กับมนุษย์ 3. เข้าใจเรื่องราวของการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในช่วงระยะเวลาต่างๆ 4. วิเคราะห์แบบอย่างงานออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 5. มีทัศนคติที่ดีในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์การออกแบบอุตสาหกรรม
คำอธิบายรายวิชา	ศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของประวัติความเป็นมา และความจำเป็นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทั้งไทย และสากล ศึกษารูปแบบยุคสมัย ตลอดจน รูปร่าง และลวดลายต่างๆ ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในประวัติศาสตร์
	7. สาขาวิชาออกแบบอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย
รหัสวิชา	12-900-232 ประวัติศาสตร์การออกแบบอุตสาหกรรม
จำนวนหน่วยกิต	2 หน่วยกิต (2-0-2)
สถาพรายวิชา	วิชาชีพ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตสาขาวิชา ออกแบบอุตสาหกรรม
วัตถุประสงค์รายวิชา	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้มีความรู้ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และความจำเป็นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทั้งไทย และสากล 2. เพื่อเรียนรู้ ศึกษารูปแบบยุคสมัย ตลอดจน รูปร่าง และลวดลายต่างๆ ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในประวัติศาสตร์ 3. เพื่อติดตามทิศทางและแนวโน้มของการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในปัจจุบัน

เป็นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทั้งไทย และสากล ศึกษารูปแบบยุคสมัย ตลอดจน รูปร่าง และลวดลายต่างๆ ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในประวัติศาสตร์

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ออกแบบของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีทั้งสิ้น 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรศิลปบัณฑิต ซึ่งมีเนื้อหารายวิชา คือ ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของการออกแบบผลิตภัณฑ์ การปฏิบัติอุตสาหกรรม รูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบ ประวัติและผลงานนักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่สำคัญ และหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต ซึ่งมีเนื้อหาวิชาคือ ศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของประวัติความเป็นมา และความจำเป็นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทั้งไทย และสากล ศึกษารูปแบบยุคสมัย ตลอดจน รูปร่าง และลวดลายต่างๆ ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในประวัติศาสตร์ ซึ่งมีคล้ายกันในการศึกษาประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของการออกแบบผลิตภัณฑ์

3.2 มหาวิทยาลัยภายในประเทศ

ความสำคัญของวิวัฒนาการการออกแบบเป็นวิวัฒนาการควบคู่กันมากับมนุษย์ และการขยายตัวของสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความสะดวกสบายทางกาย และตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านจิตใจ ส่งผลให้มนุษย์เห็นความสำคัญของวิวัฒนาการการออกแบบที่มีต่อการศึกษา สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนด้านการออกแบบในสาขาวิชาต่างๆ จึงได้ทำการบรรจุเนื้อหา ด้านวิวัฒนาการ ประวัติความเป็นมาในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจความเป็นมาของศาสตร์ในสาขาของตน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้กับเนื้อหาด้านอื่นๆ ต่อไปในอนาคต (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2547) ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้คือ ชีระชัย สุขสุด (2544) กล่าวว่า ประเทศไทยนับว่ามีประวัติการศึกษาวิชาออกแบบแตกต่างและล้ำหลังไปจากประเทศในแถบตะวันตก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมเป็นหลัก พลเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะประดิษฐ์ใช้กันภายในครอบครัว หรือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยใช้วัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายภายในท้องถิ่น โดยชาวบ้านเป็นผู้ประดิษฐ์ส่งมอบประกอบการดำเนินการดำเนินชีวิต ทางกองส่งเสริมหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จึงได้มีการส่งเสริมทางด้านกรออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และได้มีการเปิดสอนวิชาทางด้านงานหัตถกรรมขึ้นในสถานศึกษาต่างๆ ที่มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะและอาชีพศึกษา ในระยะแรกนั้นเน้นด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม

ขึ้นในสถานศึกษาต่างๆ ที่มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะและอาชีวศึกษา ในระยะแรกนั้น เน้นด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม

ในด้านอุตสาหกรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคนไทยเริ่มตั้งแต่ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา โดยเริ่มต้นจากอุตสาหกรรมทางการเกษตร สิ่งทอ ปูนซีเมนต์ เบียร์ ยาสูบ จนถึง พ.ศ.2500 ได้มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2504 และเริ่มมีการส่งเสริมการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง จึงเป็นต้นกำเนิดของวิชาชีพทางด้าน การออกแบบผลิตภัณฑ์ขึ้น เพื่อตอบสนองความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมโดยตรง คือ

พ.ศ. 2501 โรงเรียนเพาะช่าง ได้เปิดหลักสูตรแผนกศิลปะประยุกต์ขึ้น นับเป็นการเริ่มรากฐานในวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยพัฒนามาจากงานหัตถกรรมยังไม่เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม

พ.ศ. 2507 เปิดสอนวิชาออกแบบศิลปะประยุกต์ขึ้น ในคณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ยังไม่เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมโดยตรง

พ.ศ. 2507 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ตั้งศูนย์ออกแบบขึ้นเป็นหน่วยงานส่งเสริมและเผยแพร่ การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้กับโรงงานอุตสาหกรรมภายในประเทศ นับว่าเป็นหน่วยงานที่ให้ความรู้ของวิชานี้เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมโดยตรง

พ.ศ. 2508 ได้เปิดสอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ที่วิทยาลัยส่งเสริมอาชีพก่อสร้าง วัดเทพนารี ซึ่งปัจจุบันเป็นภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง สาขาวิชาที่เปิดสอนในสถาบันแห่งนี้สอนมุ่งเข้าสู่แนวทางใน ด้านอุตสาหกรรมโดยตรง

พ.ศ. 2516 วิทยาลัยเพาะช่างได้ปรับปรุงคณะวิชาออกแบบในระดับประโยควิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และได้เปิดแผนกวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ขึ้น

พ.ศ. 2518 คณะศิลปกรรม วิทยาเขตเพาะช่าง วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเปิดหลักสูตรทางการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นลักษณะวิชาในภาควิชาออกแบบประยุกต์ศิลป์

พ.ศ. 2519 คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้เปิดสอนภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์

ในส่วนภูมิภาค มีสถาบันทางการศึกษาและหน่วยงาน ดังนี้คือวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงวิทยาเขตอุเทนถวาย

กรุงเทพฯ ที่ได้เปิดแผนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตภาคพายัพ จ.เชียงใหม่ ได้เปิดแผนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ธีระชัย สุขสุด, 2544) และเพิ่มจำนวนเรื่อยมาจนปัจจุบันดังต่อไปนี้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ การออกแบบอุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ
อุตสาหกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชื่อวิชา ทฤษฎีการออกแบบ 1
คำอธิบายรายวิชา ศึกษาวิวัฒนาการและวัฒนธรรมดั้งเดิมของมนุษย์ตลอดมาจนถึงสมัยปัจจุบัน และให้เห็นถึงการเป็นอยู่อย่างสลับซับซ้อนที่มีมากขึ้นตามลำดับ ศึกษากายวิภาคและหน้าที่ของส่วนต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นร่างกายมนุษย์อันทำให้มนุษย์เกิดความต้องการ ซึ่งเป็นที่มาของการออกแบบ ศึกษาถึงวิธีการและความนึกคิด การประกอบการทำงานของนักออกแบบ เพิ่มพูนความสามารถ ในการแสดงออกของความคิดและถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นรูปทรง

สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ชื่อวิชา ประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์
คำอธิบายรายวิชา ศึกษาประวัติและวิวัฒนาการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ในยุคสมัยต่างๆ เช่น การปฏิวัติอุตสาหกรรม กระแสของศิลปะและ ทัศนกรรม การออกแบบสมัยใหม่ รวมถึงประวัติและผลงานของ นักออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ

ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ชื่อวิชา ประวัติศาสตร์ศิลปอุตสาหกรรม 2
คำอธิบายรายวิชา ศึกษาประวัติศาสตร์การออกแบบผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท (Case Study) เช่น การพัฒนาการออกแบบเบาะเครื่องเรือน (Furniture) ออกแบบบรรจุภัณฑ์ (Packaging Design) การออกแบบกราฟฟิค (Graphic Design) การออกแบบยานพาหนะ

(Transportation Design) และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน

สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	
ชื่อวิชา	ประวัติและวิวัฒนาการการออกแบบอุตสาหกรรม
เนื้อหารายวิชา	ศึกษาประวัติ ความเป็นมา วิวัฒนาการของศิลปะสากลในแต่ละยุค และการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรปและอเมริกา วิวัฒนาการการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศอุตสาหกรรมกลุ่มยุโรป อเมริกา และเอเชีย รวมทั้งประเทศไทย ศึกษาปรัชญาแนวคิด และผลงานนักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียงในอดีตและปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป การจัดเนื้อหาการเรียนการสอนวิชาประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์ของมหาวิทยาลัยภายในประเน้นนั้น มีเนื้อหาที่กล่าวถึงประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการออกแบบ ศึกษาประวัติศาสตร์การออกแบบผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท เช่น เครื่องเรือน บรรจุภัณฑ์ การออกแบบกราฟฟิก การออกแบบยานพาหนะ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ และศึกษาถึงปรัชญา แนวคิดของนักออกแบบที่มีชื่อเสียง

3.3 มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

การศึกษาวิชาประวัติการออกแบบได้มีการเรียนการสอนในหลายประเทศทั่วโลก ดังตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัย School of Art and Design University of Salford ประเทศอังกฤษ (2007) ได้กล่าวว่า การเรียนพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ประวัติการออกแบบ จะช่วยวางพื้นฐานให้ผู้เรียนได้ทราบถึงแนวความคิดและผลกระทบของผลิตภัณฑ์ การจะแสดงออกให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ได้นั้น ผู้เรียนต้องมีพื้นฐานการวิจารณ์ศิลป์ ทักษะฝีมือ ซึ่งสามารถช่วยได้โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางการออกแบบและประวัติศาสตร์ศิลป์ และมหาวิทยาลัย KOBE DESIGN UNIVERSITY (2007) ได้กล่าวว่า สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ การศึกษาถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองชีวิตความอยู่ในอนาคต การเรียนการสอนประวัติการออกแบบจะมุ่งเน้นให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของการออกแบบผลิตภัณฑ์ในยุโรป อเมริกา สแกนดิเนเวีย และวัฒนธรรมสุนทรียภาพแบบญี่ปุ่น สังคมในยุคปัจจุบัน และเทคโนโลยี ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจประวัติศาสตร์และพัฒนาการของแนวความคิดจากทฤษฎีและแบบฝึกหัด

Art Center College of Design ประเทศอังกฤษ (2007)

ชื่อวิชา	ประวัติการออกแบบอุตสาหกรรม 3(3-0-12)
เนื้อหารายวิชา	ประวัติการออกแบบอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงความเข้าใจพื้นฐานของการวิวัฒนาการการออกแบบ แนวความคิดในเรื่องการออกแบบอุตสาหกรรมย้อนลงไป 150 ปีที่ผ่านมา ทราบถึงหลักการและแนวความคิดในการออกแบบของนักออกแบบที่มีชื่อเสียง และการออกแบบแนวทางการออกแบบในอนาคต

California College of Art ประเทศสหรัฐอเมริกา (2007)

ชื่อวิชา	ประวัติการออกแบบอุตสาหกรรม
เนื้อหารายวิชา	วิชาประวัติการออกแบบอุตสาหกรรมเป็นการศึกษาถึงเรื่องราวความสำคัญของการออกแบบในอดีต เช่น การออกแบบอุตสาหกรรม การออกแบบสถาปัตยกรรม ความนิยมในแต่ละยุคสมัย ลัทธิการออกแบบขนบธรรมเนียมประเพณี คุณค่าของการออกแบบ และการพัฒนาของเทคโนโลยีหลังปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นการรวบรวมความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นไปแล้วในอดีต ศึกษาหลักการและแนวความคิดของการออกแบบในอดีตอย่างกว้างๆ

Carleton University ประเทศแคนาดา (2007)

ชื่อวิชา	การออกแบบอุตสาหกรรม
เนื้อหารายวิชา	ศึกษาถึงทฤษฎีและแนวทางการออกแบบอุตสาหกรรม ศึกษาถึงความหมายของการออกแบบ และการออกแบบอุตสาหกรรม ธรรมชาติของการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ คือ ความจำเพาะเจาะจงของกระบวนการออกแบบทางอุตสาหกรรม ทฤษฎีการออกแบบ การจัดการการออกแบบในระบบอุตสาหกรรม เหตุและปัจจัยที่สนับสนุนการออกแบบในระบบอุตสาหกรรมในทั้งระดับชาติ และนานาชาติ

Pratt Institute ประเทศอเมริกา (2007)

ชื่อวิชา	ประวัติศาสตร์ศิลป์และการออกแบบ
เนื้อหาวิชา	ศึกษาถึงการออกแบบในยุคสมัยโบราณ ยุคก่อนกรีกและโรมัน ยุคกลาง ยุคเรเนซอง และนำหลักการและแนวความคิดเหล่านั้นนำเสนอในรูปแบบของรายงานแบ่งตามยุคสมัย ศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของการออกแบบตั้งแต่ปี 1850 ของผลิตภัณฑ์ เครื่องยนต์ บรรจุภัณฑ์ และกราฟฟิค หลักสูตรกำหนดให้มีการใช้สีสไลด์ หนังสือ บทความ เอกสารประกอบการสอน สัมมนา การค้นคว้ารายงาน และการแสดง ให้เห็นถึงความรับผิดชอบของผู้เรียน

Queensland University of technology ประเทศออสเตรเลีย (2007)

ชื่อวิชา	ประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์
เนื้อหาวิชา	นักออกแบบควรให้สำคัญและสำนึกในความสำคัญองงานออกแบบในอดีต การศึกษาวิชาประวัติการออกแบบ เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด และทฤษฎีการออกแบบในอดีต เพื่อใช้เพิ่มวิสัยทัศน์และมุมมองของการออกแบบ การเรียนการสอนประวัติการออกแบบจะเริ่มศึกษาในช่วงศตวรรษที่ 20 กุณแจของการออกแบบ แนวความคิด สิ่งประดิษฐ์ หลักความงาม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี การยอมรับของสังคมและวัฒนธรรม วิธีการเรียนการสอน เอกสารประกอบการบรรยาย เรียนภายในชั้นเรียน และเรียนผ่านonline

Univesity of Leeds ประเทศอังกฤษ (2007)

ชื่อวิชา	ประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์
เนื้อหาวิชา	การศึกษาถึงหลักการและแนวความคิดในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรม การเปรียบเทียบให้เห็นถึงหลักการและเหตุผลของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในช่วงหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม ศึกษาถึงนักออกแบบที่มีชื่อเสียง ความนิยมของผู้บริโภคแต่ละยุค

กล่าวโดยสรุปการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ มีเนื้อหาการเรียนการสอน ดังนี้คือ ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของการออกแบบ หลัก

การและแนวคิดในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรม ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และลัทธิในการออกแบบในอดีต การจัดการการออกแบบในระบบอุตสาหกรรม เหตุและปัจจัยที่สนับสนุนการออกแบบในระบบอุตสาหกรรมในทั้งระดับชาติ และนานาชาติ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

บันลือ ขอรวมเดช (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กรุงเทพมหานคร" ในด้านการวางแผนการสอน การดำเนินการสอนสื่อการสอน วิธีการสอน การประเมินผล และเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ยังศึกษาถึงปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติที่เนื่องมาจากผู้เรียน ผู้สอน การบริหารหลักสูตร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ พบว่าเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปะภาคปฏิบัติอยู่ในระดับบ่อยครั้งเมื่อจำแนกเฉพาะด้าน พบว่าการปฏิบัติด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการวัด และประเมินผลมีการปฏิบัติบ่อยครั้งซึ่งได้แก่ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ความขยันเอาใจใส่ และการตรงต่อเวลาในการส่งงานมีการปฏิบัติเป็นประจำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีการปฏิบัติเป็นประจำที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การให้คำแนะนำ ทิศมแก้ไข และการวัดด้วยการตรวจผลงานที่มอบหมาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้เครื่องฉายภาพยนตร์ ในด้านการสอนศิลปะภาคปฏิบัติโดยรวมพบว่า มีปัญหาปานกลางเมื่อจำแนกเฉพาะด้านพบว่าข้อปัญหามากเมื่อพิจารณาเป็นข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงว่าไม่ค่อยมีปัญหา คือผู้สอนไม่ได้สอนวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นประจำ

จุฑามาศ เจริญพงษ์มาลา (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอหลักสูตรศิลปบัณฑิต วิชาเอกออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักสูตรศิลปบัณฑิต วิชาเอกออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการนำเสนอหลักสูตรศิลปบัณฑิต วิชาเอกออกแบบผลิตภัณฑ์ ควรส่งเสริมความรู้ทั้งด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคได้และหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ควรมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้เป็นนักออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล พัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานทั้งด้านความงามและประโยชน์ใช้สอย เนื้อหาวิชา ควรให้มีความรู้ด้านการค้นคว้าและการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำมาใช้ในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างมีระบบ มีความรู้ในเรื่องวัสดุท้องถิ่นและวัสดุสังเคราะห์ประเภทต่างๆ

การจัดการเรียนการสอน ควรใช้เทคนิคการเรียนการสอนเน้นทักษะและการปฏิบัติงานจริง การวัดและประเมินผล ควรใช้เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ควรมีแจ้งผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะ ควรส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สุภาภรณ์ อุ้นเมตตาจิต (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าการสอนวิชาประวัติศาสตร์เป็นการสอนประสบการณ์ด้วยภาพ ตัวสื่อและอาจารย์ผู้สอนจึงมีความสำคัญต่อการสอนเป็นอย่างมาก การเลือกใช้สื่อจึงควรเลือกภาพที่ชัดเจน ตื่นเต้น น่าสนใจ แปลกใหม่ต่อผู้เรียน ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกใช้สื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการจัดระบบการเรียนการสอน ผู้สอนต้องเข้าใจเนื้อหาทราบวัตถุประสงค์ มีความเข้าใจในสภาพของผู้เรียน แล้วจึงกำหนดวิธีสอน กำหนดการใช้สื่อที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมการเรียน การจะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ศิริเพ็ญ ธนานันทกิจ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอหลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต โดยอิงแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรเชิงสหวิทยาการ ร่วมกับปรัชญาของคณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต การเปลี่ยนแปลงของสังคม หลักการอุดมศึกษา และทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์(1949) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในเรื่องการเน้นผลิตภัณฑ์เป็นนักคิดที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาในด้านการออกแบบ เนื้อหาสาระรายวิชาควรเน้นด้านการออกแบบและส่งเสริมกระบวนการด้านความคิดสร้างสรรค์ การเรียนควรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนการสอนใช้วิธีการสอนแบบระดมความคิด ด้านการประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ควรประเมินความสามารถด้านการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดดัดแปลงและคิดวิเคราะห์ ด้านทักษะพิสัย ควรประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ และประยุกต์ไปใช้ประโยชน์ในวิชาชีพออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ด้านจิตพิสัยควรประเมินความรับผิดชอบในหน้าที่และตรงต่อเวลา ด้านวิธีการวัดและประเมินผลใช้ทั้งอิงเกณฑ์ อิงกลุ่ม และดูจากพัฒนาการ และความก้าวหน้าเฉพาะบุคคล

เฉลิมขวัญ โชติพันธ์ (2543) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการ

เรียนการสอนต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถวางแผนดำเนินงานได้ตามหลักวิธีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และสามารถสร้างผลงานด้วยเทคนิคทางศิลปะและเทคนิคทางการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรจัดเอกสารที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติล่วงหน้าพร้อมเตรียมเนื้อหาวิชา ปรับให้ทันสมัยเกี่ยวข้องกับและครอบคลุม เพื่อให้ผู้เรียนนำมาใช้กับการคิดและปฏิบัติ ประเมินความสามารถจากผลงานและกระบวนการสร้างผลงาน และแสดงผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง ผู้สอนควรตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของผู้สอนและผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ การประเมินการจัดปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

โยธิน จี๊กังวาฬ (2543) ทำวิจัยเรื่อง ผลการสอนกระบวนการออกแบบในทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีต่อความเข้าใจขั้นตอนการออกแบบและผลงานของนักศึกษา โปรแกรมศิลปกรรม ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระดับความเข้าใจการปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการออกแบบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และด้านการประเมินผล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน โดยในด้านการวิเคราะห์มีค่าเพิ่มขึ้นมากที่สุดในเรื่องการวิเคราะห์รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ด้านวิธีการใช้งาน โครงสร้าง และการตกแต่งเพื่อเป็นกรอบในการออกแบบ ในด้านการสังเคราะห์มีค่าเพิ่มขึ้นมากที่สุดในเรื่องการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบแบบร่างต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด และในด้านการประเมินผลมีค่าเพิ่มขึ้นมากที่สุดในเรื่องการตรวจสอบผลงานออกแบบโดยทดสอบการใช้ของผลิตภัณฑ์ตามสภาพการใช้งานจริง ผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ของนักศึกษามีคะแนนตามเกณฑ์ในด้านคุณค่าระดับดีมากโดยเฉพาะเรื่องขนาด สัดส่วนกับการใช้งานมีคะแนนสูงสุด ในด้านประโยชน์ใช้สอยระดับดีมากโดยเฉพาะเรื่องการใช้งานตามวัตถุประสงค์ และเรื่องความคงทนในการใช้งานมีคะแนนสูงสุดเท่ากัน และในด้านการผลิตระดับดีมากโดยเฉพาะเรื่องโครงสร้างแข็งแรงมีคะแนนสูงสุด ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบ พบว่าด้านการวิเคราะห์นักศึกษามีปัญหาในการกำหนดเกณฑ์การออกแบบมากที่สุด ด้านการสังเคราะห์นักศึกษามีปัญหาการเขียนแบบรายละเอียดมากที่สุด และด้านการประเมินผล นักศึกษามีปัญหาในการวิเคราะห์ผลงานเพื่อทำการปรับปรุงพัฒนามากที่สุด และนักศึกษามีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานตามกระบวนการออกแบบทำให้มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ลดข้อผิดพลาดในการทำงานทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ

ชาญศิลป์ กิตติโชติพานิชย์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความสำคัญของ วิชาศิลปกรรม การออกแบบสิ่งพิมพ์โฆษณาไทย ที่มีต่อการสอนสาขาออกแบบนิเทศศิลป์ ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย" ผลการวิจัยพบว่า วิชาศิลปกรรม การออกแบบสิ่งพิมพ์โฆษณาไทยด้านการจัดวางหน้า แบ่งตามยุคสมัยได้ดังนี้ 1.ยุคตัวอักษรล้วน 2.ยุคภาพประกอบขนาดเล็ก 3.ภาคภาพประกอบขนาดกลาง 4.ยุคนิยมไทย ภาพประกอบขนาดใหญ่ กรอบโฆษณาเป็นแบบลายประดิษฐ์ 5.ยุคภาพถ่ายขาวดำรูปทรงสี่เหลี่ยม ภาพประกอบลายเส้นขนาดใหญ่ 6.ยุคโฆษณาสี และผลการวิจัยในตอนที่ 2 พบว่า 1. ด้านวัตถุประสงค์การสอน วิชาศิลปกรรมทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการออกแบบสิ่งพิมพ์โฆษณา ได้แก่ การจัดวางหน้า การจัดเรียงตัวอักษร และภาพประกอบ 2.ด้านเนื้อหาสาระ วิชาศิลปกรรมทำให้ผู้เรียนเข้าใจหลักเกณฑ์ในการพิจารณาออกแบบสิ่งพิมพ์โฆษณา ได้แก่ กลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนการออกแบบสิ่งพิมพ์โฆษณา และกระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์โฆษณาขึ้นนั้นๆ 3.ด้านวิธีการสอน ผู้สอนควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายในการสอนวิชาศิลปกรรมก่อนการสอน และการสอนวิชาศิลปกรรม ด้านการจัดเรียงตัวอักษรควรใช้วิธีการสอนแบบฝึกปฏิบัติจึงจะสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนและเนื้อหาสาระ 4.ด้านสื่อการสอน สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจวิชาศิลปกรรมได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเกิดมโนทัศน์ที่ชัดเจน และ 5.ด้านการประเมินผลการสอน ควรยึดวัตถุประสงค์ของการสอนเป็นหลักในการประเมิน

ทวี ไพสิฐพัฒน์พงษ์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " ผลการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยบูรณาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีทางอินเทอร์เน็ต ต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ด้วยคอมพิวเตอร์นั้นช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

สมลักษณ์ เจริญชัชณะ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพและความต้องการด้านการเรียนการสอน หลักสูตรศิลปบัณฑิตสาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร" ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตรมีความครอบคลุมเนื้อหาทางวิธีการออกแบบผลิตภัณฑ์ ด้านเนื้อหาวิชาพบว่าการมุ่งเน้นการค้นคว้าเนื้อหาข้อมูลเพื่อนำไปใช้งานในภาคปฏิบัติ ให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านวิธีการสอน พบว่ามีความต้องการสื่อการสอนจำพวกหนังสือและตำราเกี่ยว

กับการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการจัดการโรงปฏิบัติงานให้มีความพร้อมในการใช้งาน การวัดและประเมินผล พบว่ามีการประเมินโดยมีการแจ้งแก่ผู้เรียนล่วงหน้า ด้านผู้สอน พบว่าผู้สอนมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมอยู่เสมอ ด้านผู้เรียน พบว่าโดยมีเจตคติของการเป็นนักออกแบบผลิตภัณฑ์ และได้รับความรู้และหลักการที่จำเป็นต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์

จารุวรรณ เกิดสุวรรณ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรายวิชา การออกแบบเว็บไซต์ สำหรับหลักสูตรสาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ ระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ” ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวทางการจัดการเรียนการสอนและโครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักการค้นคว้า สืบค้นข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง 2. จุดประสงค์การเรียนการสอน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดแนวคิดการออกแบบและฝึกปฏิบัติการออกแบบเว็บไซต์ขั้นพื้นฐานได้มีเนื้อหาวิชาเพื่อพัฒนาเว็บไซต์และกระบวนการคิดให้เป็นไปแนวทฤษฎีศิลปะ ใช้วิธีการสอนโดยมีสื่ออุปกรณ์ มัลติมีเดีย กราฟฟิก เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยมีข้อจำกัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมใช้งานสำหรับ 1 คน ต่อ 1 เครื่อง โดยมีการวัดและการประเมินผลในการฝึกปฏิบัติ และพัฒนาการเฉพาะตัวของผู้เรียน

สาวิตตรี บุตรเล็ก (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ ตามแนวความคิดแบบวิจารณ์ญาณ ในสาขาทัศนศิลป์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ” การวิจัยได้กล่าวว่าการศึกษาและวัดประสิทธิผลของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาพบว่า ระดับของความถนัดทางปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแบบวิจารณ์ญาณจะเพิ่มขึ้นในช่วงการพัฒนาการของผู้เรียน โดยเฉพาะความคิดเชิงตรรกะ(คิดอย่างมีเหตุผล) ของผู้เรียน จะเพิ่มอย่างมากในชั้นปีที่ 2,4 และ 5 ของการศึกษาในมหาวิทยาลัย (Feldman and Newcomb, 1969, Whilla, 1978 อ้างถึงใน Young, 1980) และจากงานวิจัยของ Lehman (1997) เรื่อง Constructivist Inquiry for the Study of History : Learning from Small Group Discussions in an American Studies Classroom ที่ได้ทำการศึกษาจากผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับเกรด 11 ในวิชาประวัติศาสตร์ โดยยึดรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Constructivist Inquiry คือให้ผู้เรียนได้สืบค้นหรือค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างสรรคความรู้ ดำเนินการสอนด้วยวิธีการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนและให้ข้อคำถามแก่ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะทำการสืบค้นหรือค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ด้วยตนเอง และนำมาอภิปรายกันในกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่าการเรียนในรูปแบบนี้เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

ทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในความรู้ด้านประวัติศาสตร์ การสอนวิชาประวัติศาสตร์ ศิลปะในปัจจุบันนั้น มีขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการสอนเพื่อหาข้อสรุปของปัญหา เช่น วิธีการสอนแบบสืบสอบ วิธีการสอนแบบวิทยาศาสตร์ และวิธีการสอนด้วยวิธีการวิจัยแบบประวัติศาสตร์ ซึ่งรูปแบบสืบสอบ วิธีการสอนแบบวิทยาศาสตร์ และวิธีการสอนด้วยวิธีการวิจัยแบบประวัติศาสตร์ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวมุ่งในการแสวงหาคำตอบของปัญหาต่างๆอย่างเป็นขั้นตอน แต่มิได้ระบุแนวทางหรือกระบวนการในการคิดแบบวิจารณ์ญาณ ว่าผู้เรียนควรจะคิดอะไรและอย่างไร ทั้งนี้วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์อันเป็นวิชาที่มีเนื้อหากการเรียนการสอนเกี่ยวกับต้นกำเนิด การวิวัฒนาการ อิทธิพลการสืบเนื่องและการประยุกต์ใช้ โดยศึกษาด้านความคิด คติ ความเชื่อ องค์ประกอบ รูปแบบโครงสร้าง เทคนิคและวัสดุการสร้างงานศิลปกรรมต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยหลักฐานและข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเท็จจริงดังนี้ กระบวนการคิดแบบวิจารณ์ญาณ หรือการคิดอย่างมีเหตุผล

งานวิจัยต่างประเทศ

ซีเกล (Siegle, 1983) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " Learning to look, Looking to Learn : A Visual Resource and Guide for Appreciating Photographs." โดยการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาครูที่เรียนเกี่ยวกับการถ่ายภาพ ผลการศึกษาพบว่าการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จสูงได้ นอกจากจะประกอบด้วยเนื้อหาวิชา และหลักสูตรที่มีแล้ว อาจารย์ผู้สอนก็มีส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

คาบิรี (Kabiry,1984) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " Principles for Structing a Motivating Program in Art History " โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยคือ การเสนอแนะเพื่อการสร้างโปรแกรมการเรียนประวัติศาสตร์ศิลป์ที่ดึงดูดความสนใจในการเรียนเกี่ยวกับศิลปะ จากปัญหาที่เกิดขึ้น คือ 1) อะไรคือปัจจัยที่ทำให้เกิดสภาพเริ่มแรกของการเรียน 2) สิ่งจำเป็นในโปรแกรมการเรียนการสอน คืออะไร และ 3) อะไร คือ หลักมาตรฐานที่จะทำให้เกิดโครงสร้างของโปรแกรมประวัติศาสตร์ศิลป์ที่น่าสนใจ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาส่วนประกอบ 3 ส่วน ในการศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร คือ 1) หัวข้อเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์ 2) การเรียนและการปฐมนิเทศในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และ 3) นักเรียนที่เรียนประวัติศาสตร์ศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า ทิศทางของการจัดหลักสูตรจะประกอบไปด้วย การเลือกเนื้อหาวิชา และการจัดลำดับเนื้อหาวิชา โดยในการ

เลือกเนื้อหาวิชาจะคำนึงถึง คุณค่าของเนื้อหาวิชา ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน และ ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งจะมีการจัดลำดับเนื้อหาโดยคำนึงถึงสิ่งที่จำเป็นเบื้องต้น การเรียนรู้ เนื้อหาทั้งหมด หรือการเน้นเป็นส่วนๆ และความยากง่าย ทิศทางของการจัดหลักสูตรดังกล่าวยึดหลัก 5 ประการ คือ 1. การค้นคว้าเลือกสรร 2. การสรุปใจความ 3. การจัดเนื้อหาให้เกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อม 4. ผู้ปฏิบัติการ และ 5. การลำดับเนื้อหา ซึ่งจะได้ผลเป็นโปรแกรมของการเรียน การสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ที่น่าสนใจ

นอร์แมน (Norman,1984) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " The Research and Development of a Mediate Approach to Upper Elementary Level Art History Appreciation Instruction" เป็น การศึกษา และพัฒนารูปแบบสื่อ การเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในระดับประถมศึกษาตอน ปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตสื่อและทดลองใช้สไลด์พร้อมเทปประกอบคำบรรยาย เพื่อสร้าง ความเข้าใจในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์แก่นักเรียน ในด้านความเป็นมาของประวัติศาสตร์ศิลปะ ศิลปวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เครื่องมือที่ ใช้ในการทดลองได้แก่ แผ่นภาพที่มีคำอธิบายเนื้อหาวิชา และวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสไลด์พร้อมเทปประกอบคำบรรยาย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียน 17 แห่ง ซึ่งสำรวจมาจากสถานที่ ตั้ง และฐานะทางเศรษฐกิจที่บ้านของนักเรียน โดยทำการทดลองเป็น 3 ระยะ ระยะแรกทำการ ทดลอง 2 โรงเรียน ระยะที่สองทำการทดลอง 5 โรงเรียน และระยะสุดท้ายทำการทดลอง 10 โรง เรียน ผลการทดลองได้พบว่า นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในระดับที่น่าพอใจและสื่อการเรียน ที่เป็นสไลด์พร้อมเทปคำบรรยายได้รับความสนใจ และประสบความสำเร็จในการใช้มากกว่าการใช้ สื่อที่เป็นแผ่นภาพ

ลัว, ทิน-แมน (Lua, Tin-Man, 1986) ได้ทำวิจัยเรื่อง "แนวทางการสร้างภาพต้นแบบผลิต ภัณฑ์ให้มีความชัดเจน : การประยุกต์นำภาพต้นแบบไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความชัดเจนในรูปแบบ" (An Approach of Establishing A Perspicuous Archetype for a Product : Applying Existing Archetypes to Design a Product Which will have an Self-Explanatory Archetype.) นักออกแบบอุตสาหกรรมไม่ได้มีความสนใจเกี่ยวกับทางกายภาพของผู้ใช้เท่านั้น แต่ ต้องมีความสนใจเกี่ยวกับทางจิตวิทยาด้วย สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจของนักออกแบบคือการสื่อสารกับผู้ ใช้ โดยผ่านทางรูปร่างของผลิตภัณฑ์ ในด้านของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่าความหมาย ของผลิตภัณฑ์ที่เน้นถึงคุณภาพของผลงานในด้านสัญลักษณ์ มุมมองหนึ่งของสัญลักษณ์ของผล งาน คือ การศึกษาเกี่ยวกับภาพต้นแบบ ซึ่งเป็นภาพจากการจินตนาการอันกว้างไกลในจิตใจของ

มนุษย์อยู่ในจิตสำนึกที่สามารถระลึกได้ เพราะลักษณะดังกล่าวของภาพต้นแบบ นักออกแบบ สามารถประยุกต์ภาพต้นแบบมาใช้ในการออกแบบเพื่อช่วยในการสื่อสารกับผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

จุดประสงค์ของการวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งเน้นที่หลักเกณฑ์แน่นอนของนักออกแบบ แต่เป็นการ พัฒนาแนวทางที่จะช่วยให้นักออกแบบประยุกต์ภาพต้นแบบของการออกแบบไปสู่การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ วิธีการนี้เป็นการแนะนำนักออกแบบหรือการชี้แนะโน้มเกี่ยวกับขั้นตอนของการพัฒนา ความคิด สิ่งที่เป็นตัวอย่างพิสูจน์ให้เห็นในแนวทางนี้คือ ไมโครเวฟ ซึ่งเป็นผลงานการออกแบบที่ แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง พลิกแพลงและควมมีประโยชน์ในแนวทางนี้

มอยลาร์เนน (Moilanen, 1989 : 3453-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Identifying Teacher's Concepts of Art History in Secondary Art Programs." โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแนวคิด ของครูมัธยมศึกษาที่สอนประวัติศาสตร์ศิลป์โดยวิธีการ 3 วิธี คือ 1. พัฒนาเครื่องมือประเมิน ความคิดเห็นของครูทั้งในแง่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยที่เที่ยงตรง 2. พัฒนาเครื่องมือจัดข้อมูลทางชีว ประวัติของครู 3. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับโดยศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ 3 หมวด เนื้อหาต่อเนื่องเชื่อมโยงไปกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านสังคมศาสตร์ เชิงวัฒนธรรม ทั้งในแง่ของการส่งเสริมสติปัญญาและโครงสร้างของวิชา กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยครูศิลปะจำนวน 440 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐวิสคอนซิน โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติในเรื่องที่เกี่ยวกับ 1.แนวคิดต่อวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ 2.ภูมิหลังและการ ได้รับการฝึกอบรมวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน 3.ความสัมพันธ์ระหว่าง แนวคิดของครูศิลปะต่อวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์กับภูมิหลังและการได้รับการฝึกอบรมของครู ผล การวิจัยพบว่า ครูศิลปะในโรงเรียนมัธยมมีความเห็นต่อการแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครูที่เห็นด้วยส่วนใหญ่เห็นว่า การแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาที่มีโครงสร้างในแบบสังคมศาสตร์เชิงวัฒนธรรม และรองลงมาคือ เห็นด้วยกับการแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาในแง่การส่งเสริมสติปัญญาในด้านการเรียนรู้

จีเวล (Jewell, 1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Investigation of the Current Aesthetics Component in a Select County in Upstate South Carolina" จุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม และ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงถึงวิธีการสอนซึ่งเกี่ยวกับส่วนประกอบของวิชาที่ว่าด้วยความงาม ถูกนำมาใช้ในห้องเรียนทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาในเมืองหนึ่ง การศึกษาประกอบด้วยความคิดเห็น ของครูระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย ครูจากศูนย์ศิลปะบริสุทธิ์ และผู้ดูแลการศึกษาทางศิลปะ พบ ว่า ผลที่มีนัยสำคัญ 3 ประการ ซึ่งเกี่ยวกับส่วนประกอบของวิชา ว่าด้วยความงามทางศิลปะ พบ

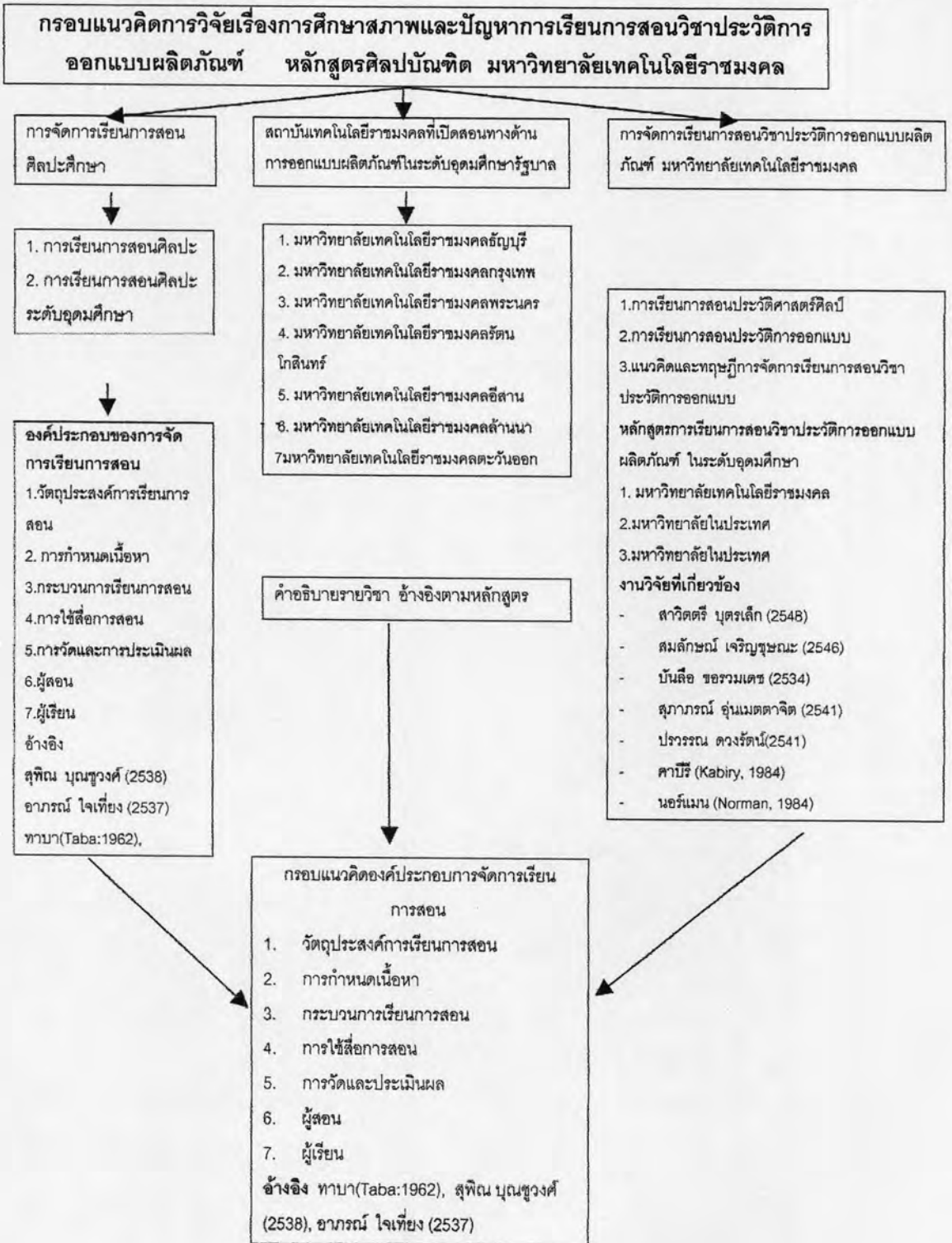
ว่า ผลที่มีนัยสำคัญ 3 ประการ ซึ่งเกี่ยวกับส่วนประกอบของวิชาว่าด้วยความงาม คือ 1. คำว่า Aesthetic เป็นคำคุณศัพท์ นักการศึกษายังคงนำมาใช้บรรยายคำตอบของนักเรียนที่มีใจรักคนหนึ่ง คำตอบ “ไม่สามารถวัดได้” ดังกล่าวถือว่าได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยกิจกรรมทางศิลปะมากที่สุด กำลังถูกนำเสนอโครงการหลักสูตรทางศิลปะ ถือเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีประโยชน์ 2. มีข้อขัดแย้งกันมากมายในกลุ่มนักศึกษาเกี่ยวกับส่วนประกอบการวิจารณ์ศิลปะ 3. นักการศึกษาทางศิลปะจำนวนมากมาในการศึกษาคั้งนี้ได้เสาะหาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการศึกษาศิลปะที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการใช้ภาษาทางทัศนศิลป์ที่ลึกซึ้ง

แดนเซอร์ (Dancer, 1996) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ An Art History Curriculum Designed To Make Ninth Grade Art Students Aware of Role of Art in Human History” งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งพัฒนาแบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์และการประเมินผลงานศิลปะอย่างมีความเข้าใจของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้วิจัยพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรประวัติศาสตร์ศิลป์ 9 ตอน จากช่วงก่อนประวัติศาสตร์ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20 หลักสูตรจะนำเสนอให้นักเรียนเป็นรายสัปดาห์ในรูปแบบของแบบเรียนสำเร็จรูปของประวัติศาสตร์ศิลป์ ซึ่งบรรจุประวัติศาสตร์ย่อเอาไว้ในแต่ละยุค โบราณและเอกสารที่ทำนายโครงการศิลปะของแต่ละยุค ผลการทดลองพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นแสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนในระบบเช่นนี้ให้ผลด้านบวก ผลสอบของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีการพัฒนาความเข้าใจและความมีศิลปะสูงขึ้นรวมทั้งผลจากการพิจารณาแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) จากแบบเรียนสำเร็จรูปต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีคุณภาพ

ดอร์ท Dorst (1996) ได้ทำการวิจัยเรื่อง The Design Problem and its Structure ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการศึกษา Protocol ในการออกแบบอุปกรณ์บรรทุกหลังจักรยานเสือภูเขา เปรียบเทียบระหว่างการทำงานเดี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งประชากรในการวิจัยเป็นนักศึกษาทางด้าน การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเดลฟ์ ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์ Protocol ในการออกแบบกลุ่มจะมีการร่วมมือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งมีส่วนช่วยในการตัดสินใจในการออกแบบ นอกจากนี้การทำงานเป็นทีมมีส่วนช่วยในการพัฒนาความคิดของผู้ออกแบบ ส่วนในการทำงานเดี่ยว พบว่านักออกแบบจะเกิดความลังเลในการออกแบบ โดยเฉพาะในเรื่องการตัดสินใจออกแบบ เนื่องจากจะต้องตัดสินใจเพียงลำพัง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีจุดมุ่งหมายการจัดการเรียน

การสอนให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถวางแผนดำเนินงานได้ตามหลักและวิธีการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามกระบวนการที่เหมาะสม ผู้สอนจึงมีความสำคัญต่อการสอนเป็นอย่างมาก สื่อที่ใช้ควรเลือกภาพที่ชัดเจน ตื่นเต้น น่าใจและและแปลกใหม่ต่อผู้เรียน วิธีการสอน เนื้อหาสาระควรเน้นด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และส่งเสริมกระบวนการด้านความคิดสร้างสรรค์ การวัดและประเมินผลควรเน้นที่การส่งเสริมการวิเคราะห์สังเคราะห์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ควรมีการแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า

เครื่องมือวิจัย

